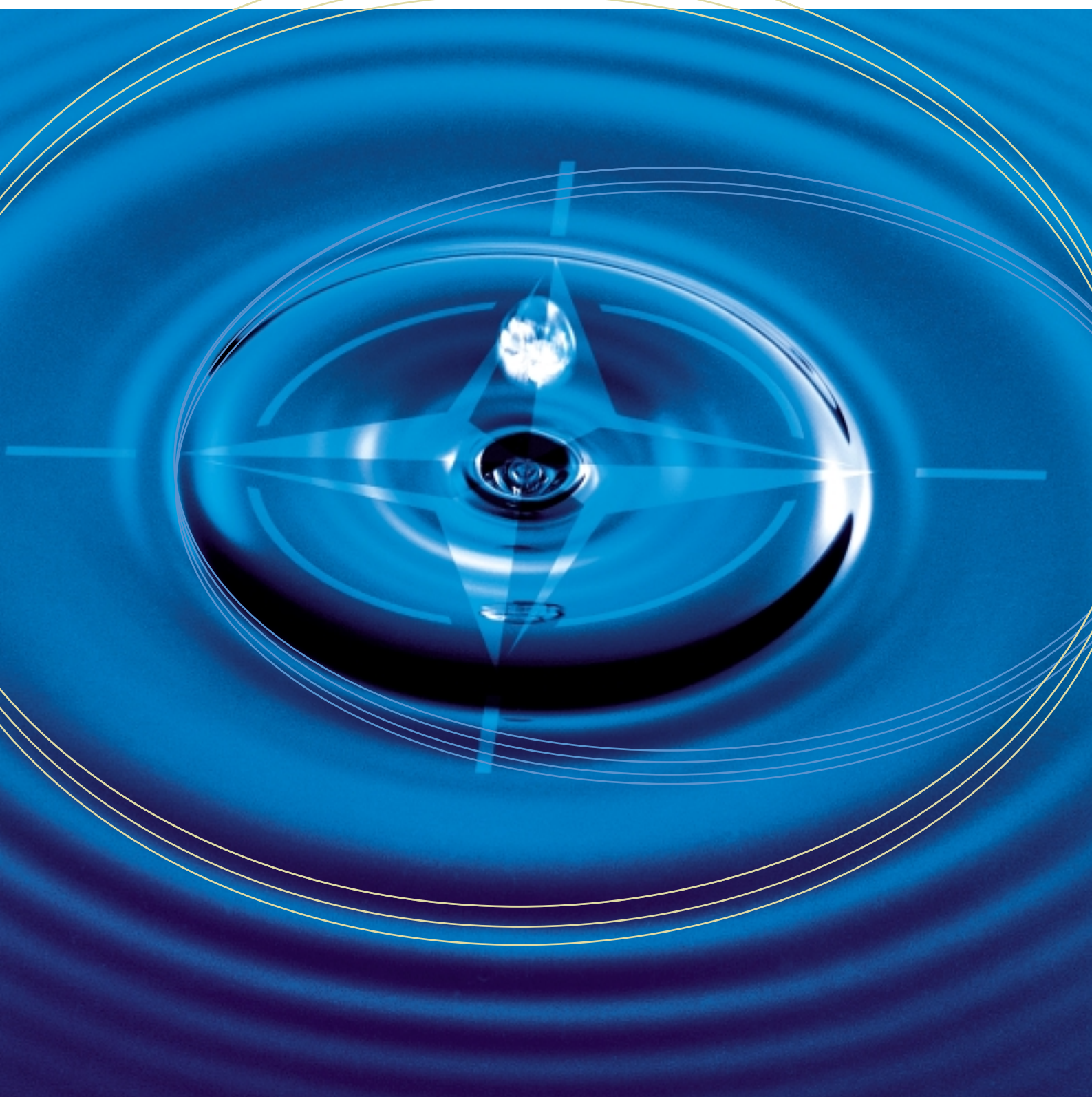
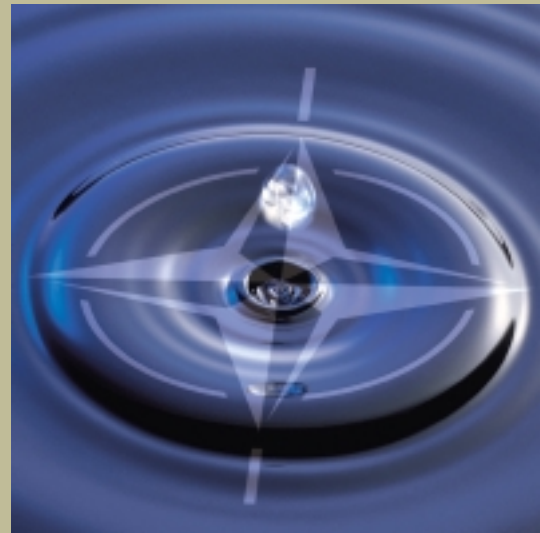

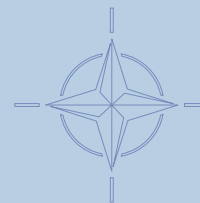
TRANSFORMAREA NATO

TRANSFORMAREA NATO

Notă:Referirile la Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei din această publicație sunt marcate cu un asterix (*), având semnificația următoarei note de subsol:
Turcia recunoaște Republica Macedonia cu numele său constituțional.

Transformarea NATO

1. Obiectivele Alianței și atribuțiile sale fundamentale în domeniul securității	2
2. Esența parteneriatului transatlantic	6
3. Consolidarea capacităților de apărare	9
4. Modificarea rolului forțelor NATO	12
5. Extinderea securității prin parteneriat	16
6. Deschiderea Alianței către noi membri	20
7. Dezvoltarea de noi relații cu Rusia	22
8. Un parteneriat special cu Ucraina	26
9. Dialogul cu statele mediteraneene	28
10. Menținerea păcii și gestionarea crizelor	30
11. Răspunsul la urgențele civile	34
12. Colaborarea în domeniul științei și mediului	37
13. Modul de funcționare a NATO	40
14. Schimbare și continuitate	44

Obiectivul esențial al Alianței Nord-Atlantice este acela de a veghea asupra libertății și securității tuturor membrilor săi din Europa și America de Nord, în conformitate cu principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite. În acest scop, Alianța își folosește, în egală măsură, influența politică și capacitățile militare, în funcție de natura provocărilor la adresa securității cu care sunt confruntate statele membre ale Alianței. Pe măsură ce contextul strategic de securitate s-a modificat, s-a schimbat și modul în care Alianța răspunde provocărilor în domeniul securității. Ea continuă să asigure stabilitatea spațiului euro-atlantic și se transformă pentru a întâmpina noi amenințări, precum terorismul și alte provocări la adresa securității provenind din afara spațiului său tradițional de responsabilitate.

Organizația Tratatului Nord-Atlantic (NATO) este una dintre structurile-cheie prin care membrii Alianței își urmăresc obiectivele de securitate. Este o organizație interguvernamentală în cadrul căreia statele membre își păstrează pe deplin suveranitatea și independența și care servește drept forum în care aceștia se consultă și adoptă decizii în domenii care le afectează securitatea. Structurile NATO facilitează, în mod continuu, consultarea, coordonarea și cooperarea dintre membri în domeniile politic, militar, economic și legat de aspecte de securitate, precum și cooperarea în domenii nemilitare, precum știință, informare, mediu și răspunsul la dezastre.

Dupa cinci runde de extindere, celor 12 membri fondatori ai NATO – Belgia, Canada, Danemarca, Franța, Islanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Portugalia, Marea Britanie și Statele Unite – li s-au alăturat Grecia și Turcia (1952), Germania (1955), Spania (1982), Cehia, Ungaria și Polonia (1999) și, în cadrul celei mai recente runde de extinderii, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, România, Slovacia și Slovenia (2004).

Apărarea comună

Alianța funcționează în baza principiului conform căruia securitatea fiecărui membru depinde de securitatea tuturor celorlalți. Dacă securitatea oricărui dintre ei este amenințată, toți sunt afectați. Prin semnarea Tratatului de la Washington, carta fondatoare a NATO, fiecare stat membru se angajează în fața celorlalți să respecte acest principiu, împărțind atât riscurile și responsabilitățile, cât și avantajele apărării comune. Aceasta înseamnă, de asemenea, că multe aspecte legate de planificarea apărării și pregătirile pe care fiecare stat le facea înainte pe cont propriu sunt abordate în comun. Costurile asigurării capacităților necesare forțelor militare pentru a fi pregătite în comun și pentru a acționa împreună sunt, de asemenea, împărțite.

Fiecare membru își păstrează independența și libertatea de a lua singur decizii, însă pe baza planificării comune și a împărțirii resurselor, aceștia se pot bucura împreună de un nivel de securitate de departe mai înalt decât nivelul pe care oricare dintre ei l-ar putea atinge pe cont propriu. Acesta rămâne principiul fundamental al cooperării în domeniul securității în cadrul NATO.

Legatura transatlantică

Semnarea Tratatului de la Washington în 1949 nu a avut precedent în timpurile moderne. Aceasta nu doar a diminuat riscul unei agresiuni externe, ci a și făcut ca mari state europene care se războiau adesea în trecut să coopereze, asigurându-se condițiile necesare evitării, pentru totdeauna, a oricărui risc de conflict militar între ele. În realitate, acestea urmau să devină dependente unul de altul și, împărțindu-și securitatea, să fie în măsură să colaboreze eficient în multe alte domenii pentru a-și spori prosperitatea. Semnificația Tratatului de la Washington a mers însă mai departe. Acesta a stabilit un parteneriat de securitate între membrii europeni ai Alianței și Statele Unite și Canada,

creând o legătură transatlantică permanentă între Europa și America de Nord.

Transformarea NATO

Când Alianța a fost creată în 1949, Uniunea Sovietică era percepută ca amenințarea principală la adresa libertății și independenței Europei Occidentale. Având în vedere ideologia comunistă, obiectivele și metodele politice, precum și capacitățile sale militare, indiferent care ar fi fost intențiile reale ale Uniunii Sovietice, nici un guvern occidental nu și-ar fi putut permite să ignore posibilitatea unui conflict. Ca rezultat, din 1949 și până la sfârșitul anilor '80 – perioadă cunoscută sub numele de războiul rece – principala atribuție a Alianței a fost să mențină suficiente capacități militare astfel încât să-și poată apăra membri împotriva oricărei agresiuni provenind din partea Uniunii Sovietice sau a Pactului de la Varșovia. Stabilitatea furnizată de NATO în timpul acestei perioade a ajutat Europa Occidentală, în ansamblu, să-și reconstruiască prosperitatea după cel de al doilea război mondial, conferindu-i încredere și predictibilitate, esențiale pentru creșterea economică.

Politicile agreeate de statele membre NATO au evoluat continuu în lumina schimbărilor mediului strategic de securitate. Începând cu sfârșitul războiului rece, politicile și structurile Alianței au fost transformate fundamental pentru a reflecta schimbările mediului politic și militar european, precum și iminența noilor amenințări la adresa securității. Mai mult, conceptul de apărare a fost extins pentru a include dialogul și cooperarea practică cu alte state din afara Alianței, ca modalitatea cea mai eficientă de consolidare a securității euro-atlantice.

Astăzi NATO este mai mult decât o Alianță defensivă. Realmente, ea cooperează acum cu foști adversari și acționează în direcția construirii și prezervării păcii și securității în întreg spațiul euro-atlantic. Pentru a atinge acest obiectiv, Alianța își stabilește un număr din ce în ce mai mare de atribuții și abordează, de o manieră din ce în ce mai flexibilă, inovativă și pragmatică probleme complexe care trebuie soluționate. În acest proces, rolul principal al NATO de a garanta securitatea în spațiul euro-atlantic a fost consolidat, multe state partenere optând pentru a deveni membre ale Alianței. Trei state din Europa Centrală și de Est - Republica Cehă, Polonia și Ungaria - au realizat acest obiectiv deja în 1999. Alte șapte state - Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, România, Slovacia și Slovenia - l-au atins în 2004.

Transformarea NATO pe parcursul ultimului deceniu a fost caracterizată de o serie de inițiative vizionare, care reprezintă abordări concrete și deosebit de pragmatice ale noilor provocări și oportunități în domeniul securității, în contextul post-razboi rece. Acestea includ Parteneriatul pentru Pace, relațiile speciale cu Rusia și Ucraina, dialogul cu statele mediteraneene, Planul de Acțiune pentru Aderare pentru a sprijini statele candidate să atingă standardele NATO, precum și cooperarea eficientă cu Uniunea Europeană, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și Organizația Națiunilor Unite. NATO abordează, de asemenea, în mod activ, provocările emergente la adresa securității,

conducând operații de gestionare a crizelor în Balcani și angajându-se să acționeze, atunci când și unde este necesar, pentru combaterea terorismului și a altor noi amenințări care se manifestă în afara spațiului euro-atlantic.

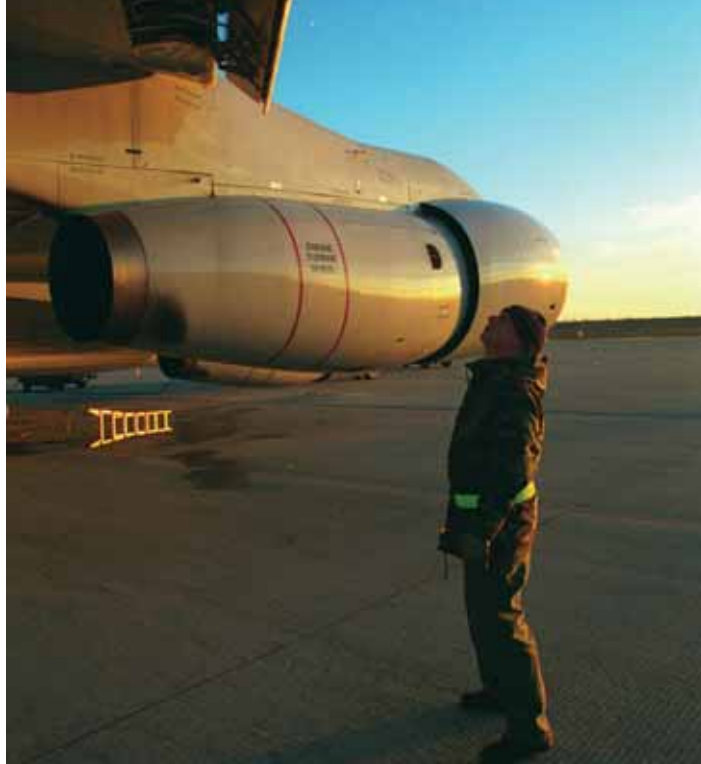
Mai mult, în scopul unei mai bune pregătiri pentru a se angaja în noi misiuni, NATO își adaptează și consolidează capacitățile. Astfel, trei inițiative majore au fost lansate cu prilejul summit-ului de la Praga din noiembrie 2002: crearea unei Forțe NATO de Răspuns, reforma structurii militare de comandă și Angajamentele de la Praga în domeniul Capacităților, prin intermediul cărora insuficiența capacităților este abordată de statele membre pe baza unor angajamente și inițiative de cooperare individuale.

Atribuțiile fundamentale în domeniul securității

Conceptul Strategic al Alianței, o declarație de autoritate privind obiectivele și atribuțiile fundamentale în domeniul securității ale Alianței, oferă orientări în ceea ce privește mijloacele politice și militare care ar putea fi utilizate pentru îndeplinirea acestora. Publicarea, pentru prima oară, a acestui document în 1991 a marcat o ruptură clară cu trecutul. În timpul războiului rece, documente sensibile, comparabile din punct de vedere strategic și de planificare, erau clasificate.

Prezentul Concept Strategic al NATO, publicat în 1999, descrie riscurile de securitate pe care le întâmpină Alianța ca fiind „multi-direcționale și dificil de prevăzut”. Atribuțiile fundamentale ale Alianței în domeniul securității sunt definite prin intermediul următoarelor calități:

- acționează ca furnizor de stabilitate în spațiul euro-atlantic;
- servește ca forum de consultări în ceea ce privește aspectele de securitate;
- contracarează și apără de orice amenințare sau agresiune manifestată împotriva oricărui stat membru NATO;
- contribuie la prevenirea eficientă a conflictelor și se angajează activ în gestionarea crizelor;

- promovează parteneriatul, cooperarea și dialogul, pe scară largă, cu alte țări din spațiul euro-atlantic.

Evaluând provocările și riscurile previzibile la adresa securității, Conceptul Strategic din 1999 concluzionează că mediul strategic este într-o continuă schimbare, în general pozitivă, și că, de la sfârșitul războiului rece, prin comparație cu alte organizații, Alianța a jucat un rol esențial în consolidarea securității euro-atlantice.

Cu toate acestea, deși amenințarea unui război generalizat în Europa practic a dispărut, membrii Alianței și alte țări din regiunea euro-atlantică se confruntă cu alte riscuri și incertitudini, inclusiv conflicte etnice, încălcarea drepturilor omului, instabilitate politică și fragilitate economică. În plus, proliferarea armelor nucleare, biologice și chimice, precum și a mijloacelor de transport al acestora reprezintă un motiv serios de îngrijorare, iar răspândirea tehnologiilor s-ar putea solda cu sporirea accesului potențialilor adversari la capacități militare sofisticate.

Mai mult decât atât, securitatea Alianței trebuie să țină seama de contextul global și poate fi afectată de riscuri mai mari, ca de pildă acte teroriste, sabotaj, crimă organizată și întreruperea fluxurilor de resurse vitale. De la publicarea, în 1999, a Conceptului Strategic și ca rezultat al atacurilor din septembrie 2001 asupra Statelor Unite, amenințarea teroristă și riscul datorat statelor eșuate sunt, în mod fundamental, reevaluate.

Prima invocare a Articolului 5

Articolul 5 este clauza esențială a Tratatului de la Washington, carta fondatoare a NATO, care afirmă că un atac armat împotriva oricărui aliat va fi considerat un atac împotriva tuturor aliaților. Ca răspuns la invocarea Articolului 5, fiecare aliat determină, în consultare cu ceilalți aliați, modul în care poate contribui cel mai bine la orice acțiune considerată necesară pentru a restaura și menține securitatea spațiului nord-atlantic, inclusiv folosirea forțelor armate.

Articolul 5 a fost pentru prima oară invocat la 12 septembrie 2001, imediat după atacurile teroriste din 11 septembrie asupra Statelor Unite. Invocarea a fost, inițial, provizorie, până când a fost dovedit că atacurile au fost direcționate din afară. Acest lucru a fost confirmat la 2 octombrie 2001, după ce oficialitățile SUA au prezentat Consiliului Nord-Atlantic rezultatele investigațiilor atacurilor, concluzionând că organizația teroristă Al Qaeda era responsabilă.

La 4 octombrie, aliații au agreat o serie de măsuri pentru a sprijini campania condusă de SUA împotriva terorismului. Acestea includ intensificarea schimbului de informații și a cooperării, aprobarea survolurilor și a accesului în porturi și aeroporturi al aeronavelor SUA și ale altor aliați pentru a desfășura operațiuni împotriva terorismului, precum și dislocarea, în Mediterana de Est, a unei părți a forțelor navale permanente ale NATO și, în Statele Unite, a aeronavelor Alianței având la bord sisteme de avertizare și control al spațiului aerian (AWACS). În plus, ca răspuns la solicitările SUA, aliații au contribuii individuale, în funcție de resursele și capacitățile de care dispun. Asistența include sprijin militar, precum și măsuri legislative și financiare adoptate pentru a întrerupe fluxurile de venituri având ca destinație organizațiile teroriste.

Atribuțiile NATO în ceea ce privește asigurarea securității tuturor membrilor și întreprinderea de noi misiuni pentru extinderea securității și stabilității se bazează pe un parteneriat de lungă durată între membrii săi europeni și americani. Distrugerea statelor europene după cel de al doilea război mondial le-a făcut dependente, din punct de vedere al securității, de Statele Unite și Canada. Aliații nord-americani au dislocat trupe numeroase pe teritoriul european. Încă de la începuturile existenței Alianței, aceste țări au continuat să aibă un rol esențial pentru securitatea Europei – un rol care este central pentru conceptul securității transatlantice și constituie un pilier indispensabil în cadrul Alianței.

În decursul timpului, numărul trupelor nord-americane în Europa a scăzut treptat. Majoritatea forțelor disponibile Alianței pentru apărarea Europei au fost, timp de mulți ani, asigurate de aliații europeni. Mai mult, majoritatea forțelor de menținere a păcii din Balcani, aflate sub comanda NATO, care sunt, de asemenea, sprijinite de contingente semnificative de trupe din statele partenere și din alte state nemembre NATO, sunt asigurate de aliații europeni.

Fără îndoială, Statele Unite continuă să-și asume o cotă disproporționată din costurile de securitate a Alianței și o cotă neechitabilă de responsabilitate pentru acțiunile Alianței, ca rezultat al dezechilibrului între Statele Unite și ceilalți aliați din punctul de vedere al capacităților

lor militare. Datorită faptului că au beneficiat, la începutul anilor '90, de dividendul de pace în urma războiului rece, aliații europeni și Canada nu au făcut investițiile necesare pentru a-și adapta capacitățile militare la noile provocări la adresa securității. Aceste țări rămân dependente de Statele Unite în multe domenii-cheie, precum capacități de transport aerian necesare pentru dislocarea rapidă de forțe militare, comunicații prin satelit și alte domenii privind capacități care utilizează tehnologii avansate.

Insuficiențele în ceea ce privește capacitățile de apărare europene au fost constatate mai acut în timpul conflictelor din Balcani, în anii '90, ceea ce a demonstrat că statele europene nu erau în măsură să acționeze fără sprijinul Statelor Unite pentru a preveni extinderea conflictelor. La sfârșitul anilor '90, în cadrul NATO și al Uniunii Europene (UE) au fost lansate inițiative separate de consolidare a capacităților de apărare. În 1999, cele două organizații au convenit să stabilească un parteneriat strategic între ele.

Învățămintele rezultate din Balcani

Când, la începutul anilor '90, în Bosnia-Herțegovina a izbucnit războiul civil, Uniunea Europeană a trimis observatori care să monitorizeze implementarea rezoluțiilor ONU, dar nu a avut nici mandatul politic, nici forțele militare să facă mai mult. Organizația Națiunilor Unite a dislocat forțe dar acestea erau mai bine adaptate

operațiunilor de menținere a păcii decât celor de impunere a păcii – și, curând, a devenit evident că orice altceva decât folosirea forței nu ar fi putut duce la terminarea conflictului. Alianța a fost, la început, reluctantă la a se implica deoarece chestiunea dislocării de trupe NATO în afara spațiului său tradițional de manevră nu fusese încă abordată. Cu toate acestea, întrucât situația se deteriora, între 1992 și 1995 NATO și-a sporit implicarea, furnizând sprijin militar pentru monitorizarea și implementarea rezoluțiilor și sancțiunilor ONU. Până la urmă, când acordul de pace mediat de SUA a fost semnat la sfârșitul anului 1995, punerea sa în practică a fost sprijinită de o forță NATO de 60.000 de militari, cuprinzând un puternic contingent american de 20.000 militari.

Patru ani mai târziu, când violențele în Kosovo au crescut în intensitate și criza umanitară s-a înrăutățit, după eșecul tuturor încercărilor de negociere a unei soluții, NATO, ca întreg, a acționat din nou. Această criză a reconfirmat insuficiențele deja identificate la nivelul capacităților europene. Pe durata campaniei aeriene, cele mai multe dintre operațiuni au fost efectuate de aeronave americane iar când s-a pus problema dislocării forței de menținere a păcii în Kosovo, au fost necesare câteva luni pentru ca forța să ajungă la capacitatea operațională.

În prezent, Europei îi lipsesc capacitățile necesare lansării și susținerii în teatru a unei operațiuni militare de tipul celei care, până la urmă, a dus la încetarea conflictelor din Bosnia și Kosovo. Cu toate acestea, Uniunea Europeană întreprinde măsuri serioase de consolidare a capacităților sale și a fost dezvoltat, de asemenea, un cadru de cooperare UE-NATO (*descriș în cele ce urmează*). Aceasta a permis NATO să transfere Uniunii Europene misiunea din Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, unde forțele NATO au fost dislocate din 2001, la

solicitarea președintelui țării, pentru a soluționa criza din această țară (*vezi capitolul 10*). În martie 2003, Uniunea Europeană, utilizând capacitățile NATO, a lansat Operațiunea Concordia de preluare a responsabilității de la NATO, care a furnizat trupelor conduse de UE sprijin important în domeniile planificării și logisticii. Mai mult, în iulie 2003, NATO și Uniunea Europeană au convenit asupra unei abordări strategice comune pentru Balcanii de Vest și, în prezent, sunt discutate opțiunile la dispoziția Uniunii Europene pentru preluarea, până la sfârșitul anului 2004, a responsabilității de asigurare a securității Bosniei-Herțegovina, cu sprijinul NATO.

Consolidarea capacităților europene

Inițial, ceea ce a impulsionat statele europene să acționeze au fost experiențele Balcanilor. Uniunea Europeană și-a sporit eforturile de dezvoltare a Politicii Europene de Securitate și Apărare, care ar urma să fie dublată de capacitățile necesare pentru răspunsul la crize. La început, aspectele legate de apărare și securitate au fost abordate, în numele Uniunii Europene, de o organizație separată cunoscută sub numele de Uniunea Europei Occidentale (UEO)¹. Cu toate acestea, cu prilejul summit-ului de la Helsinki, din decembrie 1999, Uniunea Europeană a decis să-și consolideze rolul în domeniul securității și apărării și a demarat pregătirile pentru crearea structurilor necesare realizării acestui obiectiv. Și-a stabilit, de asemenea, așa-numitul Obiectiv Global de a deveni capabilă, până în 2003, să desfășoare și să susțină în teatru, pentru cel puțin un an, o forță de reacție rapidă de până la 60.000 militari.

În ceea ce o privește, Alianța s-a angajat să consolideze pilierul său european prin dezvoltarea unei Identități eficiente Europene de Securitate și Apărare. Obiectivul acestei inițiative

¹ Uniunea Europei Occidentale: Creată pe baza Tratatului de la Bruxelles, din 1948, în domeniile colaborării economice, sociale și pentru asigurarea, în comun, a securității, semnat de Belgia, Franța, Luxemburg, Olanda și Marea Britanie. Ulterior, s-au alăturat Germania, Grecia, Italia, Portugalia și Spania. Funcțiunile legate de gestionarea crizelor și aspecte umanitare au fost preluate de Uniunea Europeană, urmare deciziilor adoptate cu prilejul summit-ului UE de la Helsinki, din 1999. Angajamentele asumate prin Tratatul de la Bruxelles referitoare la apărarea colectivă au rămas neschimbate iar secretariatul rezidual al UEO veghează la respectarea acestora.

a fost acela de a sprijini Uniunea Europeană în eforturile sale de dezvoltare a unui rol credibil în domeniul securității și, în același timp, de sprijin al creării unei legături transatlantice mai puternice și mai echilibrate, permițând aliaților europeni să aibă o contribuție mai eficientă și mai coerentă la misiunile și activitățile Alianței. În acest scop, în anii '90, NATO s-a angajat într-un proces menit să asigure o capacitate reală europeană de gestionare a crizelor, cu evitarea dublării nenecesare a capacităților militare de care NATO dispunea deja. Conceptul esențial al acestui proces a fost „forțe separabile dar nu separate”, care urma să permită utilizarea capacităților NATO în eventuale operațiuni de răspuns la crize aflate sub comanda UEO.

În aprilie 1999, admitând că Uniunea Europeană intenționa să devină un actor de securitate pe cont propriu, liderii NATO, reuniți la Washington, au afirmat că erau pregătiți să definească și să adopte aranjamentele necesare pentru ca o parte însemnată a capacităților militare ale NATO să poată fi pusă la dispoziția operațiunilor de răspuns la situații de criză, aflate sub comanda UE, în care NATO, ca întreg, nu ar fi fost angajat militar. Urmare deciziilor adoptate de UE la Helsinki, NATO a inițiat discuții și consultări directe cu UE privind colaborarea dintre cele două organizații.

De atunci, au fost definite noi forme de cooperare. În decembrie 2002, NATO și Uniunea Europeană au publicat o declarație comună privind dezvoltarea parteneriatului lor strategic iar în martie 2003, au convenit o serie de documente privind cooperarea în domeniul gestionării crizelor, inclusiv aranjamentele – cunoscute sub denumirea de aranjamentele „Berlin Plus” – privind utilizarea capacităților NATO în operațiuni conduse de UE, conferind astfel substanță acestui parteneriat strategic și deschizând oportunități pentru acțiuni coordonate. Aranjamentele permanente de legătură vor facilita o mai bună cooperare și consultare la nivel operațional. S-a ajuns la consens privind crearea unei celule a UE la Cartierul Suprem al Forțelor Aliate din Europa (SHAPE) de la Mons, Belgia, și a unei reprezentanțe a NATO în cadrul structurilor militare ale UE.

NATO și Uniunea Europeană au încheiat, de asemenea, un acord menit să asigure consistență, transparență și consolidare reciprocă în procesul dezvoltării capacităților necesare ambelor organizații. În mai 2003, a avut loc prima reuniune a Grupului Comun al NATO-UE privind Capacitățile. Inițiativele adoptate pentru consolidarea capacităților de apărare ale Alianței (vezi *capitolul 3*) ar urma să fie armonizate cu Planul de Acțiune al Uniunii Europene privind Capacitățile Europene și cu progresele privind Obiectivul Global și vor sprijini procesul atât de necesar al consolidării capacităților aliaților europeni în domenii-cheie.

Alianța continuă să fie instrumentul prin care toți membrii NATO își vor asigura, în mod colectiv, apărarea. Ea rămâne piatra de temelie a securității euro-atlantice și își menține mandatul și capacitatea de a efectua misiuni de gestionare a crizelor, de impunere și menținere a păcii. Obiectivul cooperării UE-NATO în domeniul securității este creșterea opțiunilor disponibile pentru gestionarea crizelor și conflictelor, cu evitarea dublării eforturilor. Aceasta va consolida capacitățile militare europene, astfel încât, pentru gestionarea crizelor în care Alianța, ca întreg, nu este angajată, vor putea fi avute în vedere operațiuni conduse de UE.

Aliații depun eforturi concertate pentru consolidarea capacităților lor de apărare, astfel încât să furnizeze Alianței forțe care să se deplaseze rapid oriunde ar fi necesar, să susțină operații la distanță și în timp, precum și să își atingă obiectivele cât mai rapid și mai eficient posibil, minimizând efectele colaterale asupra non-combatanților. Deținerea de capacități militare adecvate și acțiunea comună au o relevanță esențială în contextul actualului mediu de securitate. În eventualitatea unor crize care ar putea amenința securitatea membrilor Alianței, forțele NATO trebuie să fie capabile să complementeze și să consolideze acțiunile politice, precum și să contribuie la gestionarea unor astfel de crize și la soluționarea lor pe cale pașnică.

Tendința de consolidare a capacităților a fost inițiată atunci când liderii aliați, reuniți în aprilie 1999, la Washington, au agreeat viziunea unei Alianțe pentru secolul 21: mai cuprinzătoare, mai capabilă și mai flexibilă, cu reiterarea angajamentului apărării colective și în măsură să întreprindă noi misiuni, inclusiv să contribuie la prevenirea conflictelor și să se angajeze activ în operațiuni de gestionare a crizelor și de răspuns la crize. Ei au lansat Inițiativa Capacităților de Apărare (DCI), în scopul consolidării capacităților de apărare ale NATO în domenii-cheie.

Pe parcursul următorilor trei ani, DCI a realizat progrese în anumite domenii, în special în cele care necesitau mai puține resurse, dar au continuat să existe deficiențe în ceea ce privește capacitățile de importanță critică, iar procesul de implementare a fost lent. Între timp, a crescut urgența adaptării și modernizării, datorită riscurilor generate de amenințări noi și asimetrice, adică a celor provenind de la adversari care încearcă să exploateze vulnerabilitățile societății moderne, și de la puteri militare dezvoltate, adesea folosind mijloace neconvenționale, în special terorismul. Atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 împotriva SUA au readus în centrul atenției amenințarea terorismului, iar intervenția subsecventă condusă de SUA în Afganistan a reliefat menținerea deficiențelor în privința capacităților aliaților.

Astfel, la summit-ul de la Praga din noiembrie 2002, liderii aliați s-au angajat să acorde o atenție mai mare consolidării capacităților militare ale

NATO, ca parte a pachetului de măsuri destinate creșterii eficienței viitoarelor operațiuni din întreaga gamă de misiuni ale Alianței, inclusiv în ceea ce privește lupta împotriva terorismului. A fost adoptată o abordare tri-dimensională cu privire la consolidarea capacităților de apărare ale Alianței: o nouă inițiativă privind capacitățile - Angajamentele de la Praga privind Capacitățile, o Forță NATO de Răspuns și o structură eficientă de comandă. Mai mult, au fost lansate o serie de inițiative în domeniul apărării, în principal pentru a aborda noile amenințări.

Progresele în ceea ce privește interoperabilitatea dintre aliați și capacitățile de importanță critică vor permite aliaților europeni să aibă o contribuție mai importantă și mai coerentă la misiunile NATO, prin abordarea deficiențelor în domeniul capacităților europene de apărare. Astfel de progrese trebuie să fie, de asemenea, corelate cu eforturile Uniunii Europene de dezvoltare a capacităților militare și de realizare a Obiectivului Global privind crearea unei forțe de reacție rapid dislocabile, de dimensiunea unui corp de armată.

Angajamentele de la Praga privind Capacitățile

DCI lua în considerare capacitățile avute în vedere de Alianță, ca întreg, dar care nu implicau angajamente naționale specifice. Cu toate acestea, în baza Angajamentelor de la Praga privind Capacitățile, aliații, în mod individual, au făcut angajamente ferme și publice să-și perfecționeze capacitățile militare în domenii-cheie, fixându-și termene specifice și un sistem de monitorizare, la nivel înalt, a implementării.

Capacitățile în domeniile-cheie includ transport strategic în aer și pe mare, realimentarea în aer, unități dislocabile de sprijin în luptă și de asistență în luptă, comandă, control și comunicații, supraveghere aeriană, informații, supraveghere și identificarea țintelor, eficiența în luptă, inclusiv muniție ghidată cu precizie și neutralizarea apărării aeriene a adversarului și capacități de apărare în domeniile chimic, biologic, radiologic și nuclear.

Consolidarea capacităților de apărare va necesita reprioritizarea bugetelor de apărare ale majorității

aliților, de exemplu pentru reducerea nivelurilor forțelor și utilizarea resurselor pentru modernizarea echipamentelor. Cu toate acestea, în multe cazuri, nu va fi suficient să se cheltuiască în mod inteligent, fiind necesare resurse financiare suplimentare. În prezent, sunt explorate soluții eficiente - din punct de vedere al costurilor - pentru deficiențele în domeniul capacităților de apărare, precum și posibilitatea unor contribuții specifice de capacități militare, sporirea rolului specializării, achiziționarea în comun de echipamente și finanțarea în comun și multinațională.

Odată implementate, Angajamentele de la Praga privind Capacitățile vor duce la sporirea, de patru ori, a numărului de aeronave de transport de mare capacitate în Europa și, prin punerea în comun a resurselor, aliații europeni își vor spori capacitățile de realimentare în aer. Stocul muniției ghidate cu precizie, lansabile din aer, provenind de la state aliate altele decât SUA, este prevăzut să crească cu 40% până în 2007.

Forța NATO de Răspuns

Forța NATO de Răspuns va asigura o forță de înaltă tehnologie, flexibilă, cu capacitate ridicată de dislocare, interoperabilă și auto-sustenabilă, cuprinzând elemente terestre, navale și aeriene, în măsură să îndeplinească întreaga gamă de misiuni ale Alianței. Dezvoltarea acestei forțe cu capacitate ridicată de dislocare va reprezenta, de asemenea, un catalizator pentru promovarea progreselor și a unei mai mari interoperabilități în privința capacităților militare ale Alianței, pentru asigurarea transformării lor continue, în scopul abordării cu succes a provocărilor la adresa securității.

Urmare unei prime conferințe de generare a forței care a avut loc în iulie 2003, o forță prototip a fost lansată în octombrie 2003. Se estimează că o capacitate operațională intermediară va putea fi obținută până în octombrie 2004 și că forța va fi

complet operațională până în octombrie 2006. La momentul respectiv, ea va fi alcătuită din 21.000 de militari și va avea în componență avioane de vânătoare de ultimă generație, nave de luptă, vehicule militare, sprijin și asistență în luptă, logistică, comunicații și informații. Ea va putea să fie desfășurată într-o zonă de criză în termen de 5 zile și să rămână în teren timp de 30 de zile.

Noua structură de comandă

La Praga, liderii aliați au agreeat conceptul unei structuri militare de comandă mai suple, mai eficiente și dislocabile, coordonate de două comandamente strategice, unul operațional și celălalt funcțional. Elementele concrete ale noii structuri de comandă au fost finalizate în iunie 2003. Aceasta reflectă nevoia unei forțe mai mici, mai flexibile și mai rapid dislocabile, mai bine adaptate noilor misiuni ale NATO. Numărul comandamentelor regionale a fost redus de la 20 la 11 și responsabilitățile lor au fost redefinite.

Toate comandamentele regionale operaționale sunt coordonate de Comandamentul Aliat pentru Operații de la Cartierul General al Forțelor Aliate din Europa (SHAPE), situat în Belgia. Activitatea acestui comandament este sprijinită de două comandamente de forțe întrunite, în măsură să activeze un cartier general terestru pentru Forțe Operative Multinaționale Inter-Arme (CJTF), și de un cartier general permanent de forțe întrunite, robust dar mai restrâns, având capacitatea de a activa un cartier general de tip CJTF pe mare. Structurile de comandă de tip CJTF sunt flexibile și permit comandanților militari să utilizeze servicii provenind din diferite țări care, în comun, vor putea îndeplini cerințele specifice ale unei anumite operațiuni militare.

Un nou Comandament Aliat pentru Transformare (ACT) veghează asupra continuei transformări a capacităților NATO și promovează interoperabilitatea dintre forțe. Acest

comandament înlocuiește vechiul Comandament Atlantic, este situat la Norfolk, în Statele Unite, dar este reprezentat și în Europa. Comandantul Aliat Suprem pentru Transformare este, în același timp, Comandantul Comandamentului Forțelor Întrunite ale SUA, motorul intern de schimbare a forțelor SUA, ceea ce aduce avantaje evidente.

ACT va avea un rol-cheie în procesul de adaptare a capacităților și de dezvoltare a doctrinei pentru o nouă Forță NATO de Răspuns.

Combaterea noilor amenințări

La Praga au fost adoptate câteva inițiative menite să consolideze capacitățile de luptă împotriva terorismului și a altor noi amenințări la adresa securității. A fost adoptat și un concept militar de apărare împotriva terorismului. A fost, de asemenea, lansat procesul de cooperare cu statele partenere sub forma Planului de Acțiune împotriva Terorismului, în scopul efectuării schimbului de informații și pentru sporirea capacității civile de luptă împotriva unor posibile atacuri chimice, biologice sau radiologice asupra populației civile, precum și pentru a acorda sprijin în procesul de gestionare a consecințelor acestora.

Au fost lansate cinci inițiative în scopul consolidării capacităților de luptă a Alianței împotriva armelor nucleare, biologice și chimice: un laborator prototip analitic dislocabil, o echipă de reacție la evenimente, un centru virtual de excelență în domeniul apărării împotriva acestui tip de arme, o rezervă a NATO de substanțe folosite pentru protecția împotriva agenților chimici și biologici și un sistem de supraveghere a bolilor. Mai mult, un studiu de fezabilitate al NATO privind Apărarea Anti-rachetă examinează opțiunile pentru protecția teritoriului, forțelor și populației Alianței împotriva întregului spectru de amenințări cu rachete. Sunt, de asemenea, consolidate capacitățile de apărare împotriva atacurilor cibernetice.

La 1 decembrie 2003, un nou Batalion Multinațional de Apărare împotriva Armelor Chimice, Biologice, Radiologice și Nucleare (CBRN) a atins un nivel intermediar de capacitate operațională. Cu sediul la Liberec, în partea de nord a Republicii Cehă, batalionul ar urma să atingă capacitatea operațională maximă pentru misiuni NATO în iulie 2004. La momentul lansării, 13 țări au participat la crearea acestuia: Belgia, Canada, Republica Cehă, Ungaria, Italia, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Spania, Turcia, Marea Britanie și Statele Unite.

De la crearea NATO, rolul fundamental al forțelor aliate a fost acela de a garanta securitatea și integritatea teritorială a statelor membre. Atributul de asigurare a securității prin descurajare și apărare colectivă rămâne una dintre responsabilitățile fundamentale ale Alianței dar, de la sfârșitul războiului rece, rolul și organizarea forțelor NATO au cunoscut schimbări majore pentru a se adapta mediului de securitate dinamic și pentru a promova cooperarea militară cu statele partenere.

În timpul războiului rece, sistemul NATO de planificare a apărării era, în principal, axat pe menținerea capacităților necesare apărării împotriva unei posibile agresiuni din partea Uniunii Sovietice și a Pactului de la Varșovia. Odată cu căderea zidului Berlinului, mulți au sugerat că NATO nu mai era necesară. Cu toate acestea, securitatea euro-atlantică, deși mai puțin confrontațională, a devenit mai complexă și multe provocări noi au apărut din afara Europei, inclusiv provenind de la state eșuate, proliferarea armelor de distrugere în masă și a mijloacelor de transport al acestora sau terorism. Această nouă agendă în domeniul securității a devenit clară la începutul anilor '90, odată cu conflictele etnice din Balcani, când forțelor NATO li s-a solicitat să joace un rol în domeniul sprijinului păcii și al gestionării crizelor.

Mai recent, atacurile teroriste din septembrie 2001 și operațiunile subsecvente din Afganistan menite să distrugă rădăcinile Al Qaeda, grupul terorist responsabil pentru atacuri, au condus la sporirea preocupărilor privind amenințările generate de terorism, state eșuate și proliferarea armelor de distrugere în masă. Forțele NATO contribuie, în prezent, la apărarea împotriva terorismului și joacă un rol mai substanțial în cadrul misiunilor internaționale de sprijin al păcii, care sunt întreprinse de NATO, pentru prima oară în istoria sa, dincolo de spațiul euro-atlantic. Astfel, chiar dacă astăzi amenințările cu care se confruntă Alianța sunt mai puțin apocaliptice decât în timpul războiului rece, acestea sunt foarte reale, presante și adesea imprevizibile.

Forțele convenționale ale NATO

De la sfârșitul războiului rece, dimensiunea de ansamblu a forțelor convenționale a fost redusă semnificativ: forțele terestre ale statelor membre, la dispoziția Alianței, au fost reduse cu 35%; numărul navelor de mare capacitate a fost redus cu 30% iar cel al escadrilelor de luptă, cu aproximativ 40% de la începutul anilor '90. În cazul majorității forțelor, s-a renunțat la nivelul înalt de capacitate de răspuns, acestea fiind restructurate în sensul dezvoltării unei mai mari flexibilități și mobilități, precum și pentru a-și asuma un rol mai important în domeniile de sprijin al păcii și gestionare a crizelor și de a coopera eficient cu forțe din state nemembre NATO.

Un exemplu al modului în care noile circumstanțe au generat modificări în ceea ce privește felul în care forțele militare aliate sunt organizate este reprezentat de introducerea conceptului militar de Forțe Operative Multinaționale Inter-Arme (CJTF). Acest concept asigură o structură flexibilă care permite comandanților militari să accepte servicii provenind din țări diferite, în scopul îndeplinirii cerințelor specifice ale unei anumite operațiuni militare. Acesta facilitează, de asemenea, integrarea țărilor nemembre NATO în operațiuni de sprijin al păcii conduse de NATO și permite derularea operațiunilor militare conduse de UE, pe baza utilizării capacităților NATO. Noile roluri ale NATO în gestionarea crizelor și sprijinul păcii (*descrise mai detaliat în Capitolul 10*) au sporit începând cu mijlocul anilor '90. Între 1992 și 1995, forțele NATO s-au implicat în războiul bosniac, în sprijinul Organizației Națiunilor Unite, pentru a oferi asistență în procesul de monitorizare și aplicare a sancțiunilor ONU în Adriatică, precum și în zonele de interdicție aeriană aflate deasupra Bosniei-Herțegovina, și pentru a furniza sprijin aerian Forței de Protecție a ONU din teren. Loviturile aeriene lansate în august și septembrie 1995 pentru a opri asediul Sarajevo-ului au ajutat la restabilirea echilibrului de putere și au asigurat o soluționare pașnică a conflictului. Ulterior, în decembrie 1995, cu mandat ONU, NATO a dislocat o forță multinațională care să pună în aplicare măsurile militare înscrise în acordul de pace.

În primăvara anului 1999, rolul NATO în gestionarea crizelor a fost consolidat odată cu lansarea, de către aliați, a operațiunilor aeriene împotriva regimului iugoslav, pentru a-l forța să se conformeze solicitărilor internaționale de a înceta represiunile politice și etnice în provincia Kosovo. O forță multinațională de amplasare, condusă de NATO, a fost mandatată să contribuie la restaurarea stabilității.

Doi ani mai târziu, la începutul anului 2001, NATO, în cooperare cu noul guvern democratic iugoslav, s-a angajat în prevenirea crizelor în Serbia de Sud, o zonă cu populație numeroasă de etnie albaneză. Mai târziu în acel an, NATO și Uniunea Europeană s-au angajat în diplomația preventivă pentru a contribui la evitarea izbucnirii războiului civil în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, încurajând negocierile unui plan de pace. O forță a NATO de dimensiuni reduse a fost dislocată în perioada verii, în scopul dezarmării, în mod pașnic, a rebelilor și pentru a asigura securitatea observatorilor internaționali, astfel încât stabilitatea a fost curând restaurată.

Operațiunile din Balcani au permis forțelor NATO să acumuleze o experiență semnificativă în privința operațiunilor de sprijin al păcii și gestionare a crizelor, precum și în activitatea de conducere a coalițiilor multinaționale din care fac parte și țări nemembre NATO. Aceasta face ca NATO să fie un instrument de o utilitate inestimabilă în mediul prezent de securitate. De la atacurile teroriste din septembrie 2001, Alianța a fost din ce în ce mai mult solicitată să contribuie la consolidarea securității în zonele de instabilitate aflate dincolo de spațiul euro-atlantic tradițional.

În Afganistan, în august 2003, Alianța a agreat să preia comanda Forței Internaționale de Asistență pentru Securitate (ISAF), pentru a sprijini procesul de stabilizare a unui stat eșuat, îndelung afectat de război civil și care a oferit adăpost teroriștilor. Și înainte de aceasta, NATO a jucat un rol semnificativ în sprijinul aliaților care și-au asumat roluri de lideri în cadrul ISAF. Rolul sporit al NATO asigură continuitate și rezolvă problema necesității de a identifica noi state care să-și asume poziția de lideri ai misiunii, la fiecare șase luni. Personalul NATO operează sub egida ISAF și continuă să acționeze cu mandat ONU, care a fost extins în octombrie 2003 pentru a permite ca misiunea să acționeze și în afara capitalei Kabul.

Angajamentul NATO în Afganistan este prima misiune a Alianței în afara spațiului euro-atlantic. Acest lucru reflectă decizia crucială adoptată de miniștrii de externe aliați la reuniunea de la Reykjavik din mai 2002, în cuprinsul căreia este prevăzut că „NATO trebuie să aibă capacitatea de a asigura forțe care să se deplaseze rapid, oriunde ar fi necesar, și să susțină operațiuni la distanță și în timp.” Mai mult, urmare a intervenției conduse de SUA împotriva regimului lui Saddam Hussein, NATO a fost de acord să sprijine divizia multinațională condusă de Polonia în partea centrală a Irakului, în domeniile generării forței, logistic, comunicații și informații. Este pregătită să ofere sprijin similar și altor aliați care ar solicita ajutor.

Mediul de securitate post-11 septembrie a experimentat, de asemenea, folosirea clasică a forței navale împotriva noilor amenințări. Din octombrie 2001, în cadrul Operațiunii Active Endeavour, navele NATO patrulează Mediterana

de Est, monitorizând traficul pe mare și identificând și descurajând activitățile teroriste. De atunci, misiunea a fost extinsă pentru a include atribuții în domeniul escortării, la cerere, a navelor nemilitare prin Strâmtoarea Gibraltar și supravegherea sistematică a navelor suspecte. În plus față de descurajarea terorismului, operațiunea navală s-a soldat cu câteva beneficii neașteptate și a avut un efect vizibil asupra securității și stabilității în Marea Mediterană, cu efecte pozitive asupra activităților economice și comerciale.

Forțele nucleare ale NATO

Politica NATO față de armele nucleare este unul dintre domeniile politicii militare în care, în ultimul deceniu, au avut loc cele mai radicale schimbări. În timpul războiului rece, forțele nucleare ale NATO au jucat un rol central în cadrul strategiei Alianței. Existența unui număr semnificativ al acestor forțe și dorința afirmată a guvernelor aliate de a le menține și a avea în vedere utilizarea lor au fost menite să acționeze ca un factor descurajant – nu doar împotriva utilizării armelor nucleare de către alte țări, dar și ca ultimă măsură împotriva oricărei forme de agresiune.

La jumătatea anilor '50, strategia numită „retaliere masivă” a scos în evidență descurajarea bazată pe amenințarea că NATO ar riposta, cu orice

mijloace aflate la dispoziție, în special cu arme nucleare, la agresarea oricăruia dintre membrii săi. În 1967, a fost promovată strategia „răspunsului flexibil”, având la bază descurajarea agresiunii prin crearea incertitudinii, în mintea unui potențial agresor, cu privire la natura riposteii NATO, convențională sau nucleară. Aceasta a rămas strategia NATO până la sfârșitul războiului rece.

Armele nucleare au un rol mult redus în cadrul strategiei de astăzi a Alianței. Fiecare dintre cele trei puteri nucleare ale NATO – SUA, Marea Britanie și Franța – și-au redus semnificativ cantitățile de armament, în unele cazuri chiar până la 80%. Circumstanțele în care folosirea acestor arme poate fi concepută sunt recunoscute ca fiind extrem de îndepărtate, iar acestea nu mai sunt îndreptate împotriva vreunui stat sau a vreunei amenințări specifice.

Scopul fundamental al forțelor nucleare rămase este politic: acela de a prezerva pacea și de a preveni coerciția, prin evaluarea riscului unei agresiuni împotriva NATO ca incalculabil și inacceptabil. Împreună cu capacitățile convenționale, ne-nucleare, acestea creează incertitudine în mintea oricărei țări care ar putea căuta avantaje politice și militare din amenințarea sau folosirea armelor nucleare, biologice sau chimice împotriva Alianței.

În același timp, aliații NATO au un angajament pe termen lung în privința controlului armelor nucleare, procesului dezarmării și preîntâmpinării proliferării armelor nucleare iar NATO sprijină eforturile de reducere a armelor nucleare într-o

manieră prudentă și progresivă, precum și eforturile de limitare a proliferării armelor de distrugere în masă (WMD). Un Centru WMD a fost creat la NATO pentru a identifica cerințele și nevoia de schimb de informații în domeniu.

Forțele NATO

Termenul de forțe NATO poate avea o interpretare greșită. NATO nu are o armată permanentă. În schimb, statele membre, în mod individual, fac angajamente în privința tipurilor și dimensiunilor forțelor care vor fi puse la dispoziția Alianței pentru a duce la îndeplinire sarcini sau operațiuni agreeate. Aceste forțe rămân sub control național până în momentul solicitării lor, după care sunt plasate sub responsabilitatea comandanților militari ai NATO.

În fapt, NATO are puține forțe militare permanente. Personal integrat de mici dimensiuni din cadrul diferitelor comandamente multinaționale formează structura militară integrată a Alianței. Câteva forțe operaționale, precum Forța Aeriană a NATO de Avertizare Timpurie, asigură funcționarea permanentă a capacităților de

comunicare sau apărare și supraveghere aeriană. În ceea ce privește Forțele Navale Permanente, care conțin un număr mic de nave și personal provenind de la diferite forțe navale ale unor aliați, acestea sunt dislocate pe baza principiului rotației.

Chiar dacă NATO nu are o armată permanentă, ea poate mobiliza forțele a 26 de aliați. Structura sa multinațională integrată a atins un nivel de interoperabilitate fără precedent în istorie între forțele militare, înzestrate și pregătite în comun, pe baza unor standarde și proceduri comune. Aceasta, împreună cu ani de experiență în conducerea operațiunilor multinaționale de gestionare a crizelor și menținere a păcii, conferă NATO o valoare inestimabilă în contextul actual de securitate, care necesită o acțiune internațională coordonată pentru abordarea noilor amenințări.

Alianța s-a adaptat contextului strategic post-război rece adoptând o definiție extinsă a securității și lansând o strategie comprehensivă de parteneriat și colaborare cu țările din spațiul euro-atlantic, care acum este apreciată drept atributul fundamental al NATO în domeniul securității. Procesul a fost inițiat în 1990, când liderii aliați și-au îndreptat privirea peste linia de demarcație între Est și Vest, propunând o nouă relație de cooperare cu țările din Europa Centrală și de Est și cu fostele republici sovietice.

Aceasta a stabilit condițiile creării Consiliului de Cooperare Nord-Atlantic (NACC), în decembrie 1991, ca forum de consultări menit să consolideze încrederea reciprocă. Câțiva ani mai târziu, procesul de parteneriat a avansat semnificativ, odată cu lansarea, în 1994, a Parteneriatului pentru Pace (PfP) – un important program de cooperare bilaterală practică între NATO și partenerii individuali.

Astăzi, statele membre NATO și parteneri se consultă periodic în ceea ce privește aspectele de securitate și apărare, în cadrul Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic (EAPC), care în 1997 a înlocuit NACC. Forțele statelor membre NATO și parteneri interacționează frecvent și desfășoară exerciții comune, iar militarii lor participă împreună la operațiuni de menținere a păcii conduse de NATO în Balcani. Cu prilejul summit-ului de la Praga din noiembrie 2002, au fost întreprinse eforturi privind consolidarea cooperării dintre NATO și parteneri, precum și referitor la eficientizarea activităților de parteneriat în vederea abordării provocărilor de securitate ale secolului 21.

Parteneriatul pentru Pace

Una dintre cele mai remarcabile realizări internaționale în domeniul securității din ultimii zece ani a fost programul Parteneriatului pentru Pace (PfP). De la lansarea acestuia în 1994, invitația de a se alătura Parteneriatului a fost

acceptată de 30 de țări: Albania, Armenia, Austria, Azerbaidjan, Belarus, Bulgaria, Croația, Republica Cehă, Estonia, Finlanda, Georgia, Ungaria, Irlanda, Kazahstan, Republica Kârgâză, Letonia, Lituania, Moldova, Polonia, România, Russia, Slovacia, Slovenia, Suedia, Elveția, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, Tadjikistan, Turkmenistan, Ucraina și Uzbekistan. Între acestea, zece state au devenit de atunci aliați: Republica Cehă, Ungaria și Polonia în 1999, iar Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, România, Slovacia și Slovenia în 2004.

Bosnia-Herțegovina și Serbia-Muntenegru și-au exprimat, de asemenea, dorința de a se alătura Parteneriatului pentru Pace și Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic. NATO este pregătită să întâmpine cele două state în Parteneriat atunci când acestea vor îndeplini condițiile stabilite de Alianță, inclusiv cooperarea deplină cu Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie, în special reținerea și deferirea persoanelor acuzate de crime de război Tribunalului.

Având la bază cooperarea practică și angajamentul față de principiile democratice care se află la fundamentul Alianței, scopul Parteneriatului pentru Pace este de a spori stabilitatea, de a diminua amenințările la adresa păcii și de a consolida mediul de securitate între statele parteneri și NATO, precum și cu alte state parteneri. Esența programului PfP este parteneriatul stabilit, în mod individualizat, între fiecare stat partener și NATO, adaptat la nevoi individuale și pus în practică în comun, la un nivel și ritm alese de către fiecare guvern participant.

Baza formală a Parteneriatului pentru Pace este Documentul Cadru. Acesta stabilește traseul specific de urmat pentru fiecare stat partener și statuează angajamentul aliaților de a se consulta cu orice stat partener care ar percepe o amenințare directă la integritatea sa teritorială, independența politică sau securitate. Fiecare

stat partener își asumă un număr de obiective politice pe termen lung pentru consolidarea societății democratice, respectarea principiilor de drept internațional, îndeplinirea obligațiilor impuse de Carta ONU, Declarația Universală a Drepturilor Omului, Actul² Final de la Helsinki și acordurile internaționale în domeniul dezarmării și controlului armamentelor, abținerea de la amenințarea sau folosirea forței împotriva altor state, respectarea frontierelor existente și soluționarea pașnică a disputelor. Angajamente specifice sunt asumate și în domeniul promovării transparenței planificării și bugetării apărării naționale pentru stabilirea unui control democratic asupra forțelor armate și pentru dezvoltarea capacității de inițiere a acțiunilor comune cu NATO în cadrul operațiunilor de menținere a păcii și umanitare.

Între NATO și fiecare stat partener în parte se agreează și se dezvoltă, în comun, un Program Individualizat de Parteneriat. În funcție de interesele și nevoile specifice ale fiecărui stat partener, dintr-un meniu extins de activități - Programul de Lucru al Parteneriatului - se elaborează programe pe câte doi ani. Cooperarea, care se concentrează în special pe activități din domeniul apărării, include cooperare de tip pragmatic ce vizează, practic, toate domeniile de interes ale activității NATO. Programul de Lucru oferă activități în peste douăzeci de domenii, începând cu cel politic și de planificare a apărării, relații civili-militari, educație și instruire, până la apărare aeriană, sisteme de comunicație și informații, gestionarea crizelor și planificarea urgențelor civile.

Pentru asigurarea nivelului de pregătire a forțelor partener de a opera împreună cu militarii NATO în operațiuni de menținere a păcii, prin intermediul Procesului PfP de Planificare și Evaluare a

Forțelor se furnizează asistență în domeniul interoperabilității și al necesarului de capacități. Acest mecanism este modelat pe sistemul de planificare propriu al NATO și este oferit partenerilor pe baze opționale. Obiectivele de planificare sau Obiectivele de Parteneriat sunt negociate cu fiecare stat participant, iar evaluările periodice măsoară progresele înregistrate. Acest proces a contribuit, în mod semnificativ, la cooperarea strânsă a statelor partener în cadrul operațiunilor de pace din Balcani.

În timp, abordarea operațională a Parteneriatului pentru Pace și implicarea statelor partener în procesul PfP de adoptare a deciziilor și planificare au sporit. A fost elaborat un Concept privind Capacitățile Operaționale, în scopul dezvoltării unei cooperări militare mai strânse și mai eficiente, menite să îmbunătățească, din punct de vedere militar, randamentul forțelor multinaționale. Mai mult, a fost dezvoltat un Cadrul Politic și Militar în scopul intensificării consultărilor cu statele partener pe durata escaladării unei crize, prilej cu care ar putea fi necesară desfășurarea unor trupe de menținere a păcii și implicarea acestora, încă din fazele de început, în discuțiile privind planul operațional și procesul de generare a forței.

Pentru o mai bună integrare a statelor partener în activitatea curentă a Parteneriatului, în structurile unor comandamente ale NATO au fost create Elementele de Personal ale PfP, în cadrul cărora își desfășoară activitatea ofițeri din statele partener. Mai mult, la Cartierul General al Forțelor Aliate din Europa (SHAPE) de la Mons, din Belgia, o Celulă de Coordonare a Parteneriatului sprijină coordonarea pregătirii și exercițiilor PfP, iar un Centru Internațional de Coordonare oferă facilitățile necesare pentru realizarea de briefing-uri și activități de

² Actul Final de la Helsinki, adoptat în 1975, cu prilejul celei de a zecea Conferințe pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE), în scopul stabilirii unor standarde privind conduita internațională, al consolidării măsurilor de creștere a încrederii între Est și Vest, al promovării respectării drepturilor omului și al încurajării cooperării economice, culturale, științifice și tehnice.

planificare pentru toate statele nemembre NATO care contribuie cu trupe la operațiunile de menținere a păcii conduse de NATO în Balcani și Afganistan.

Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic

Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic reunește membrii NATO și partenerii, în total, în prezent, 46 de țări, în cadrul unui forum multilateral de dialog continuu și consultări privind aspecte politice și de securitate. Acesta servește și drept cadru de colaborare bilaterală individualizată, dezvoltată între NATO și statele care participă la Parteneriatul pentru Pace.

Decizia din 1997 de creare a EAPC a demonstrat dorința de a depăși realizările din NACC și de a construi un forum de securitate care să reflecte relațiile din ce în ce mai sofisticate care se dezvoltă cu partenerii în conformitate cu Parteneriatul pentru Pace și în contextul operațiunilor de menținere a păcii din Bosnia-Herțegovina unde, în 1996, au fost dislocate trupe din 14 state partenere pentru a acționa împreună cu omologii lor aliați.

Crearea EAPC a complementat eforturile întreprinse în paralel, de consolidare a rolului Parteneriatului pentru Pace, prin sporirea implicării statelor partenere în procesul de planificare și adoptare a deciziei în ceea ce privește întreaga gamă de activități de parteneriat.

În plus față de consultările pe termen scurt, în cadrul EAPC, legat de aspecte de actualitate politice și de securitate, un Plan de Acțiune pe doi ani al EAPC creează cadrul necesar consultării și cooperării pe termen lung într-o gamă largă de domenii. Acestea pot include, dar nu se limitează la gestionarea crizelor și operațiuni de sprijin al păcii, aspecte regionale, controlul armamentelor și chestiuni legate de proliferarea armelor de

distrugere în masă, terorism internațional, planificare, bugetare, politici și strategii în domeniul apărării, planificarea urgențelor civile și capacitatea de reacție la dezastre, cooperarea în domeniul armamentelor, securitatea nucleară, coordonarea civili-militari în domeniul gestionării traficului aerian și cooperarea în domeniul științific.

Reuniunile EAPC se desfășoară lunar, la nivel de ambasadori, anual, la nivelul miniștrilor de externe, ai apărării și ai șefilor de stat major, precum și ocazional, la nivel de șefi de state sau de guverne. Începând cu 2005, câte o reuniune anuală distinctă la nivel înalt va dezbate politicile importante de interes pentru comunitatea euro-atlantică. Majoritatea statelor partenerie și-au deschis misiuni diplomatice la sediul NATO de la Bruxelles, care facilitează comunicarea pe baze permanente și asigură cadrul general de consultări, oricând ar fi necesar. A fost, de exemplu, posibil, ca ambasadorii statelor membre NATO și partenerie să se întâlnească, de o manieră rapidă, la 12 septembrie, imediat după atacurile teroriste asupra Statelor Unite din septembrie 2001. Solidaritatea exprimată la data respectivă de către toți membri EAPC – cuprinzând America de Nord și Europa, până la Asia Centrală – și cooperarea manifestată, de atunci, în sprijinul campaniei conduse de SUA împotriva terorismului internațional, sunt o dovadă a modalității prin care inițiativele parteneriatului NATO au creat fundamentul unei adevărate culturi de securitate euro-atlantice.

Parteneriatul după Praga

Voința de a se alătura forțelor care luptau împotriva amenințării teroriste s-a conturat prin lansarea Planului de Acțiune al Parteneriatului împotriva Terorismului, cu prilejul summit-ului de la Praga. Au fost, de asemenea, întreprinse eforturi pentru îmbunătățirea cooperării între statele membre NATO și partenerie. O abordare cuprinzătoare a EAPC și a Parteneriatului pentru Pace a recomandat consolidarea dialogului politic cu partenerii și sporirea implicării lor în planificarea, desfășurarea și monitorizarea în care aceștia participă. Mai mult, a fost creat un nou mecanism de cooperare, Planul de Acțiune Individualizat al Parteneriatului, care mai mult decât că se inspiră dintr-un meniu de activități, permite Alianței să-și specializeze asistența către statele partenerie care au solicitat un sprijin mai structurat pentru reformele interne, pe baza necesităților specifice și a situațiilor concrete. În prezent, consolidând progresele înregistrate la Praga, se formulează propuneri care să fie aprobate cu prilejul următorului summit al NATO de la Istanbul, din 2004, în scopul adaptării, în continuare, a Parteneriatului pentru Pace pentru a aborda importante dosare tematice și necesitățile și capacitățile individuale ale partenerilor, al promovării reformei apărării care încurajează transformările în sectorul militar și interoperabilitatea, precum și al intensificării cooperării regionale și sprijinului reciproc.

Aderarea la NATO este deschisă oricărui stat european. Articolul 10 al Tratatului de la Washington permite actualilor membri să adreseze invitația de a deveni membru „oricărui stat european care demonstrează capacitatea de a promova principiile acestui Tratat și de a contribui la securitatea spațiului nord-atlantic. Alianța, având la bază 12 membri fondatori, numără astăzi 26 state, după 5 runde de extindere.

Ușile NATO rămân deschise. După ultima rundă a extinderii, cu prilejul căreia Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, România, Slovacia și Slovenia au devenit membri în 2004, alți trei aspiranți, Albania, Croația și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, speră să fie invitați să se alăture, în viitor, Alianței.

Scopul fiecărei runde de extindere a fost de a lărgi spațiul de securitate euro-atlantic, de a spori forța, coeziunea și vitalitatea NATO, fără ca acestea să fie direcționate împotriva intereselor de securitate ale vreunui stat terț. Fiecare rundă a extinderii a contribuit la menținerea securității și stabilității în Europa și a vindecat rănilor unui continent care a suferit de pe urma a două războaie în prima jumătate a secolului 20 și care a fost apoi divizat de o cortină de fier timp de 40 de ani. Grecia și Turcia au fost acceptate în 1952. În 1955, la numai 10 ani după terminarea celui de al doilea război mondial, a aderat Republica Federală Germania, integrând definitiv țara în Occident și creând condițiile pentru reunificarea Germaniei. După dezbateri aprinse în cercurile politice, Spania a aderat în 1982, deși a rămas în afara structurii militare integrate a Alianței până în 1998. Decizia adoptată în 1997, cu prilejul summit-ului de la Madrid, de a invita Republica Cehă, Ungaria și Polonia să înceapă convorbirile de aderare pentru a se alătura NATO, a fost un pas important în direcția depășirii diviziunilor cauzate de războiul rece, creând condițiile de aderare la Alianță a foștilor adversari din Pactul de la Varșovia.

Prima rundă a extinderii post război rece nu a fost o concluzie predeterminată și decizia a necesitat unanimitate din partea tuturor membrilor. S-au

făcut considerații de substanță în ceea ce privește menținerea capacității Alianței de a adopta decizii pe baza consensului și de a asigura că extinderea va consolida securitatea europeană. Un Studiu privind Extinderea NATO, elaborat în 1994 și publicat un an mai târziu, a concluzionat că acceptarea de noi membri și implicațiile politice, militare și economice ale extinderii vor promova obiectivul de bază al Alianței, acela de a consolida securitatea și de a extinde stabilitatea în spațiul euro-atlantic. În paralel cu dezvoltarea relațiilor Alianței cu Rusia, Ucraina și alte state partenere, procesul ar servi intereselor întregii Europe.

Un subiect important pe parcursul deliberărilor, în legătură cu această primă rundă de extindere post-război rece, s-a referit la corectarea percepției Rusiei față de Alianță, ca bloc militar ostil intereselor Rusiei. Aliații au agreeat că Rusia ar putea aduce o contribuție importantă la stabilitatea și securitatea europeană și au recunoscut că preocupările Rusiei în privința procesului de extindere trebuie luate în considerare. În același timp, dreptul fiecărui stat european independent de a participa la acorduri de securitate și de a aparține unor organizații internaționale trebuia respectat, după cum trebuia respectat și dreptul membrilor Alianței de a adopta decizii proprii. Înainte de lansarea de invitații cu prilejul summit-ului de la Madrid, NATO a căutat să-și consolideze și să-și instituționalizeze dialogul cu Rusia, pe baza Actului Fondator din 1997 (*vezi Capitolul 7*) și și-a reiterat angajamentul de a nu amplasa arme nucleare sau trupe străine pe teritoriul noilor membri.

Pe baza recomandărilor din Studiul privind Extinderea NATO și urmare a dialogului individual intensificat cu statele partenere interesate și a consultărilor de substanță între aliați, Republica Cehă, Ungaria și Polonia au fost invitate să înceapă convorbirile de aderare în 1997 și au devenit, în mod formal, membri ai Alianței la 12 martie 1999.

Câteva țări au fost dezamăgite din cauză că nu au fost incluse în prima rundă a extinderii după războiul rece, dar membrii NATO au subliniat că

Alianța va rămâne deschisă altor țări care ar dori să se alăture în viitor. Cu prilejul summit-ului de la Washington din aprilie 1999, Alianța a lansat Planul de Acțiune pentru Aderare (MAP), pentru a sprijini statele aspirante în procesul de pregătire a viitoarelor lor candidaturi la integrarea în Alianță (vezi *textul marcat*). Șapte dintre participanții inițiali la MAP, și anume Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, România, Slovacia și Slovenia, au fost invitați să înceapă convorbirile de aderare cu prilejul summit-ului de la Praga din noiembrie 2002.

După o serie de consultări extensive cu cele șapte state, aliații au semnat protocoalele de aderare în martie 2003. Ulterior ratificării acestor protocoale în toate statele membre, în baza procedurilor

naționale și parlamentare ale fiecăruia, cei șapte noi membri au fost în măsură să adere la tratatul fondator al NATO, la 29 martie 2004. Se așteaptă ca noii aliați să înregistreze, în continuare, progrese în îndeplinirea angajamentelor importante de reformă, în special în domeniul apărării.

NATO își menține politica ușilor deschise și după cea de a doua rundă a extinderii post-război rece. Ea a încurajat celelalte trei state participante la MAP - Albania, Croația și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei* - să continue eforturile în domeniul reformei, în special în sectorul apărării și securității. În cazul Croației, cooperarea deplină cu Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie va avea o importanță deosebită.

Planul de Acțiune pentru Aderare

Lansat în 1999, pe baza experienței din prima rundă a extinderii post-război rece, Planul de Acțiune pentru Aderare (MAP) sprijină statele aspirante la aderarea la Alianță în procesul de pregătire a candidaturii lor la NATO. Nouă state - Albania, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, România, Slovacia, Slovenia și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei* - au participat la MAP de la lansarea acestuia. Croația li s-a alăturat în mai 2002. Șapte dintre aceste state au devenit membre în 2004.

Pentru a deveni membri NATO, aspiranții trebuie să demonstreze existența unui sistem politic democratic funcțional și a economiei de piață, respectarea persoanelor aparținând minorităților naționale, în conformitate cu standardele OSCE, soluționarea tuturor disputelor cu vecinii și angajamentul de soluționare pe cale pașnică a disputelor, capacitatea și voința de a contribui militar la Alianță și de a atinge un nivel de interoperabilitate adecvat cu forțele celorlalți membri, precum și funcționarea corespunzătoare a relațiilor civili-militari pe baza standardelor democratice.

Participarea la MAP nu garantează viitoarea integrare. Cu toate acestea, permite tuturor statelor interesate să își concentreze pregătirile asupra obiectivelor și priorităților stabilite prin plan și să primească asistență de specialitate și evaluări din partea NATO. Acestea acoperă toate aspectele legate de candidatura pentru aderare, inclusiv domeniile politic, economic, de apărare, resurse, informații, securitate și juridic.

Fiecare stat participant își alege din MAP elementele care se potrivesc cel mai bine necesităților sale și își stabilește obiective și termene proprii. Participarea la Parteneriatul pentru Pace, și în special la Procesul PFP de Planificare și Evaluare, este o parte integrantă a procesului, întrucât permite statelor candidate să-și dezvolte forțele și structura forțelor cel mai bine adaptate să acționeze împreună cu forțele Alianței. Reuniuni de evaluare periodice, împreună cu aliații, se desfășoară pentru a monitoriza progresele și pentru a asigura că asistența și recomandările formulate sunt furnizate. Implementarea MAP este evaluată în mod constant de Consiliul Nord-Atlantic.

NATO a început să construiască punți de legătură și să dezvolte cooperarea cu Rusia de la începutul anilor '90. Motivația cooperării între statele membre NATO și Rusia este clară: provocările comune la adresa securității sunt cel mai bine abordate prin cooperare, iar implicarea Rusiei este crucială pentru orice sistem european de securitate imaginat după războiul rece.

În urma atacurilor teroriste din septembrie 2001, care au urgentat nevoia unei acțiuni coordonate de răspuns la amenințările comune, parteneriatul NATO-Rusia a căpătat un nou impuls și substanță cu prilejul summit-ului de la Roma din mai 2002. A fost creat un nou Consiliu NATO-Rusia (NRC), care reunește aliații NATO și Rusia ca parteneri egali, în scopul identificării și promovării oportunităților de acțiune comună. Cooperarea se intensifică în mod continuu, în domenii-cheie de interes și preocupare comună.

Decizia de a aprofunda parteneriatul demonstrează voința împărtășită a statelor membre NATO și a Rusiei de a colabora mai strâns în vederea atingerii obiectivului comun de consolidare a unei păci durabile în spațiul euro-atlantic, care a fost pentru prima oară exprimată în Actul Fondator NATO-Rusia privind relațiile reciproce, cooperare și securitate din 1997, care stă la baza parteneriatului NATO-Rusia.

Dezvoltarea relațiilor

Rusia a fost unul dintre membrii fondatori ai Consiliului de Cooperare Nord-Atlantic, în 1991, și s-a alăturat Parteneriatului pentru Pace în 1994, iar militarii ruși participanți la forțele de menținere a păcii au cooperat cu omologii lor din NATO în Balcani, începând cu 1996 până la retragerea lor în vara anului 2003 (*vezi textul marcat de la pagina 25*). Baza reală a parteneriatului solid și rezistent dintre NATO și Rusia a fost însă Actul fondator, semnat la Paris, la 27 mai 1997. Acesta a condus la crearea Consiliului Permanent Comun (PJC), ca forum

de consultări permanente pe probleme de securitate comună, și la dezvoltarea unui program de consultări și cooperare.

Progrese importante în domeniul consolidării încrederii reciproce și al depășirii prejudecăților prin dialog au fost realizate pe durata următorilor 5 ani. În 1999, în ciuda divergențelor pe tema campaniei aeriene din Kosovo, care a condus la o întrerupere de lungă durată a reuniunilor PJC, un număr de activități, inclusiv de menținere a păcii în Bosnia-Herțegovina, au continuat fără întrerupere.

Cu toate acestea, ambițiile Actului Fondator nu au fost niciodată atinse prin PJC. Formatul său „NATO+1” însemna că NATO venea la masa negocierilor cu o poziție deja agreată între aliați, iar NATO și Rusia au realizat un schimb de informații și au desfășurat consultări într-o manieră mai mult sau mai puțin „bilaterală”, ceea ce s-a dovedit dificil la momentul trecerii de la consultare la punere în practică. Când nevoia unei acțiuni concertate pentru abordarea terorismului internațional și a altor noi amenințări la adresa securității a devenit urgentă în urma atacurilor din 11 septembrie, aliații și Rusia s-au grăbit să fructifice oportunitatea de ridicare a nivelului relațiilor lor prin crearea Consiliului NATO-Rusia în scopul promovării cooperării ca parteneri egali (*vezi textul marcat*).

Pentru facilitarea cooperării, Rusia și-a creat o misiune la NATO în 1998. De atunci, a fost creat un Birou de Informare al NATO la Moscova, pentru a explica noua NATO și a promova beneficiile parteneriatului NATO-Rusia. O Misiune Militară de Legătură a NATO a fost, de asemenea, creată la Moscova în scopul creșterii transparenței și dezvoltării cooperării militare practice.

Aprofundarea cooperării

NRC se transformă într-un mecanism eficient de consultare, creare a consensului, cooperare, decizie comună și acțiune comună. Deja în

primele sale 18 luni de existență, s-au derulat consultări politice privind situația din Afganistan, Serbia-Muntenegru și Bosnia-Herțegovina, iar cooperarea practică a condus la obținerea beneficiilor concrete în multe domenii.

NRC a stabilit crearea unui număr de grupuri de lucru și comitete în domeniul terorismului, proliferării, menținerii păcii, apărării anti-rachetă, cooperării pentru gestionarea spațiului aerian, urgențelor civile, reformei apărării, cooperării științifice și provocărilor la adresa societății moderne. Experții au fost mandatați să dezvolte proiecte individuale într-o gamă largă de alte domenii. Aproape în fiecare zi se desfășoară o reuniune NRC, la diferite nivele, conducând la o amploare fără precedent a intensității contactelor și consultărilor informale.

Lupta împotriva terorismului și a noilor amenințări la adresa securității reprezintă domenii-cheie de cooperare care generează un prim grup de rezultate tangibile, pe baza relației consolidate NATO-Rusia. Sunt formulate și actualizate evaluări comune ale amenințărilor specifice în domeniul terorismului și este explorat rolul forțelor armate în combaterea terorismului. Cooperarea împotriva proliferării de arme nucleare, biologice și chimice și, respectiv, a răspândirii tehnologiilor pentru rachete s-a intensificat: este în curs de pregătire o evaluare comună a tendințelor globale în ceea ce privește fenomenul proliferării armelor de distrugere în masă, iar cooperarea în domeniul protecției anti-rachetă abordează pericolul fără precedent generat de posibilitatea sporită de deținere a rachetelor din ce în ce mai performante. O Inițiativă de Cooperare în domeniul Aerian urmărește să consolideze cooperarea în procesul gestionării traficului aerian și a supravegherii aeriene, care va spori siguranța și transparența politicilor aeriene și va sprijini acțiunile de contracarare a amenințărilor cu eventuala utilizare a aeronavelor civile în scopuri teroriste.

Consiliul NATO-Rusia

Declarația de la Roma din 2002, care construiește pe baza obiectivelor și principiilor Actului Fondator din 1997, a creat Consiliul NATO-Rusia (NRC) ca mecanism de consultări, creare a consensului, cooperare, decizie comună și acțiune comună, în cadrul căruia aliații, în mod individual, și Rusia cooperează ca parteneri egali într-o gamă largă de problematici de interes comun privind securitatea spațiului euro-atlantic. Dialogul politic continuu pe probleme de securitate face posibilă identificarea, din stadiu incipient, a problemelor a căror apariție este iminentă, determinarea abordărilor comune și desfășurarea de acțiuni comune, după caz.

Noul Consiliu, care înlocuiește PJC, funcționează pe baza principiului consensului. El este prezidat de Secretarul General al NATO. Reuniunile au loc cel puțin o dată pe lună, la nivel de ambasador și reprezentant permanent, de două ori pe an, la nivel de miniștri de externe și ai apărării, precum și de șef de stat major, iar ocazional, la nivel de summit. O dezvoltare importantă o reprezintă Comisia Pregătitoare a NRC, care se reunește cel puțin de două ori pe lună pentru pregătirea discuțiilor ambasadoriale și pentru monitorizarea tuturor activităților experților aflate sub auspiciile NRC.

Activitatea NRC se concentrează pe toate domeniile de interes comun identificate în Actul Fondator. Cooperarea este intensificată într-un număr de domenii-cheie, care includ lupta împotriva terorismului, gestionarea crizelor, neproliferarea, controlul armamentelor și măsurile de creștere a încrederii, apărarea anti-rachetă, logistică, cooperarea mil-to-mil, reforma apărării și urgențele civile. Cu consimțământul reciproc al membrilor săi, pe agenda NRC pot fi adăugate noi domenii.

Întrucât militarii moderni trebuie să fie capabili să opereze în cadrul structurilor de comandă și de forțe multinaționale atunci când sunt chemați să coopereze în operațiuni de sprijin al păcii și de gestionare a crizelor, unul dintre obiectivele-cheie ale cooperării militare este acela de a spori interoperabilitatea. În cadrul NRC, sunt în curs de implementare un exercițiu important și un program de pregătire. O altă direcție pe care se concentrează activitățile se referă la logistică, inclusiv teste de interoperabilitate pentru echipamente și pentru proceduri în domenii precum transportul aerian și alimentarea în aer. După scufundarea submarinului nuclear rusesc *Kursk*, în august 2000, și pierderea celor 118 oameni aflați la bord, a fost intensificată cooperarea în domeniul căutării și salvării pe mare. În februarie 2003, NATO și Rusia au semnat un acord cadru privind salvarea echipajelor de pe submarine.

Reforma apărării este un alt domeniu de interes comun. Rusia și statele membre NATO au nevoie de forțe armate de dimensiuni corespunzătoare, pregătite și echipate pentru a aborda întreaga gamă de amenințări ale secolului 21. Întrucât nu există nici o rețetă pentru reforma militară, Rusia ar putea beneficia de experiența statelor membre NATO, dintre care multe au avansat reforme fundamentale în ultimul deceniu pentru a-și adapta forțele armate la necesitățile de astăzi. Urmare unui brainstorming desfășurat în octombrie 2002, a fost lansată cooperarea în domenii diferite de cooperare, precum gestionarea resurselor umane și financiare, aspecte macroeconomice, financiare și sociale și planificarea forțelor. Sunt extinse activitățile unui proiect comun de succes lansat la Moscova, în iulie 2002, pentru reconversia personalului militar disponibilizat rusesc. În plus, în 2003, Colegiul de Apărare al NATO de la Roma a creat două burse pentru

cercetători ruși în scopul promovării cercetării reformei apărării.

Rusia și NATO cooperează din 1996 pentru a dezvolta o capacitate de acțiune comună ca răspuns la urgențele civile, cum ar fi cutremure și inundații, și pentru a coordona identificarea și evitarea dezastrelor înainte ca ele să se producă. O propunere rusă a condus la crearea, în 1998, a Centrului Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre (vezi *textul marcat de la pagina 35*). Diverse exerciții și seminarii în domeniul asistenței în caz de dezastre, adesea incluzând participanți din alte state partenere, sprijină dezvoltarea cooperării civili-militari. În cadrul NRC, activitatea în acest domeniu se concentrează, într-o fază inițială, pe îmbunătățirea interoperabilității, a procedurilor și a schimbului de informații și expertiză.

Cooperarea științifică și tehnologică cu Rusia, lansată în 1998, s-a concentrat pe trei domenii specifice de interes particular pentru Rusia, și anume fizica plasmei, biotehnologia culturilor și previzionarea și evitarea catastrofelor industriale. În cadrul Comitetului Științific în format NRC, cooperarea se axează în prezent pe aplicarea științei în domeniul civil, în sfera apărării împotriva terorismului și a noilor amenințări, cum ar fi detectarea explozibililor sau examinarea impactului social și psihologic al terorismului. Problemele legate de protecția mediului rezultând din activități civile și militare reprezintă un nou domeniu de cooperare în cadrul Comitetului privind Provocările la adresa Societății Moderne, creat, în format NRC, în 2003.

Mentținerea păcii

Timp de mai bine de șapte ani (până la retragerea din SFOR și KFOR din vara anului 2003), Rusia a contribuit cu cel mai numeros contingent la forțele de menținere a păcii conduse de NATO, sub mandat ONU, din Balcani. Militarii ruși au acționat împreună cu forțele NATO și parteneri în sprijinul eforturilor comunității internaționale de a construi o securitate și stabilitate durabile în regiune.

Forțele ruse de menținere a păcii au fost, pentru prima oară, dislocate în Bosnia-Herțegovina în ianuarie 1996, făcând parte dintr-o brigadă multinațională din sectorul de nord, responsabilă pentru un domeniu extins, care desfășura zilnic patrulare, controale de securitate, sprijinind activitățile de reconstrucție și performând sarcini umanitare, cum ar fi ajutorul acordat refugiaților și persoanelor strămutate, pentru reîntoarcerea acestora la casele lor.

Rusia a jucat un rol diplomatic crucial în asigurarea finalizării conflictului din Kosovo, în ciuda divergențelor politice privind campania aeriană a NATO în Kosovo, în 1999. Până la retragerea acestora, trupele rusești, inițial dislocate în iunie 1999, au făcut parte integrantă din Forța pentru Kosovo, acționând

pentru menținerea securității brigăzilor multinaționale din sectoarele de est, nord și sud ale provinciei, exercitând responsabilitatea funcționării aeroportului din Priștina, în comun cu un contingent al NATO care răspundea de deplasările în spațiul aerian, și asigurând ajutoarele și sprijinul medical în Kosovo Polje.

Cooperarea strânsă dintre NATO și Rusia în Balcani a fost critică pentru îmbunătățirea relațiilor și consolidarea încrederii între militarii ruși și cei aliați. Încrederea reciprocă dobândită va asigura o bază solidă pentru extinderea cooperării mil-to-mil. Mai mult, în cadrul NRC a fost agreeat un concept generic pentru operațiunile de menținere a păcii, care dezvoltă abordări comune, stabilește un cadru de consultări, planificare și adoptare a deciziilor pe durata unei crize în desfășurare și definește aspectele legate de pregătire și exerciții comune.

Relația NATO cu Ucraina recunoaște importanța unei Ucraine independente, stabile și democratice, precum și intenția declarată a țării de a continua procesul de integrare în structurile europene și euro-atlantice. Acest lucru a fost exprimat în Carta privind un Parteneriat Distinctiv, care asigură baza formală de consultări cu NATO în ceea ce privește aspecte de securitate ale spațiului euro-atlantic și care a creat Comisia NATO-Ucraina, cu rol de a conferi orientări activităților de cooperare.

Relațiile NATO-Ucraina datează din 1991, când Ucraina s-a alăturat Consiliului de Cooperare Nord-Atlantic, imediat după obținerea independenței odată cu dezmembrarea Uniunii Sovietice. Aspirațiile sale de integrare euro-atlantică au fost manifestate mai târziu, în 1994, când a devenit prima țară din Comunitatea Statelor Independente care s-a alăturat Parteneriatului pentru Pace. Angajamentul Ucrainei de a contribui la securitatea euro-atlantică a fost, de atunci, demonstrat prin sprijinul acordat NATO și aliaților săi în operațiuni de menținere a păcii și gestionare a crizelor.

Pentru facilitarea cooperării, în 1997 Ucraina și-a creat o misiune la NATO și, în același an, un Centru NATO de Informare și Documentare a fost creat la Kiev, pentru a înlesni explicarea noii NATO și pentru a promova beneficiile parteneriatului NATO-Ucraina. În 1999, la Kiev, a fost creat un Birou de Legătură al NATO, care să sprijine eforturile de reformă a apărării în Ucraina și participarea sa la Parteneriatul pentru Pace.

La Praga, în noiembrie 2002, au fost create condițiile aprofundării și extinderii, în mod semnificativ, a relațiilor NATO-Ucraina, odată cu adoptarea Planului de Acțiune NATO-Ucraina (*vezi textul marcat*).

Cooperarea în domeniul securității

NATO și Ucraina cooperează activ în menținerea securității și stabilității în spațiul euro-atlantic. În Balcani, pe parcursul timpului, Ucraina a contribuit cu un batalion de infanterie, un batalion mecanizat de infanterie și o escadrilă de elicoptere la forța de menținere a păcii sub comanda NATO din

Bosnia-Herțegovina, iar desfășurările de trupe în operațiunea din Kosovo au inclus o escadrilă de elicoptere, precum și o contribuție substanțială la batalionul comun ucraineano-polonez. Dovedind, în continuare, voința politică de a contribui la stabilitatea internațională, Ucraina permite dreptul de survol forțelor coaliției dislocate în Afganistan, ca parte a Forței Internaționale de Asistență pentru Securitate (ISAF), în cadrul căreia aliați individuali au roluri importante de lideri și a cărei comandă a fost preluată de NATO în august 2003. Ucraina a dislocat, de asemenea, 1.800 militari în cadrul forței multinaționale conduse de Polonia într-unul dintre sectoarele forței internaționale de stabilizare din Irak, care include trupe de menținere a păcii din mai multe state membre NATO și parteneri.

Sprijinul pentru reformă

Prin recomandări și asistență practică, NATO și statele aliate, în mod individual, sprijină eforturile Ucrainei de a realiza o agendă de reformă ambițioasă, stabilită în cadrul Planului de Acțiune NATO-Ucraina și legată de Planurile Anuale de Obiective. Se înregistrează progrese importante, chiar dacă mai rămân multe lucruri de făcut. Inițiativele legislative sprijină crearea fundamentului reformei politice, economice și a apărării, în timp ce au fost create un număr de structuri guvernamentale pentru a monitoriza implementarea și coordonarea eforturilor pentru reformă.

Una dintre prioritățile-cheie este reforma în sectorul apărării, un domeniu în care Ucraina poate învăța din experiența și expertiza statelor membre NATO. Prioritățile curente ale Ucrainei privesc dezvoltarea unui nou concept de securitate și a unei doctrine militare, precum și finalizarea procesului de evaluare cuprinzătoare a apărării. Cooperarea NATO-Ucraina se concentrează pe consolidarea controlului democratic și civil al forțelor armate, sporirea interoperabilității cu forțele NATO și sprijinul acordat Ucrainei pentru a transforma structura de forțe, numeroase, greoaie și inadecvat echipate, moștenită și în perioada post-sovietică, într-o forță de dimensiuni mai reduse, modernă și mai eficientă, capabilă să întâmpine nevoile de securitate, precum și să contribuie activ la stabilitatea și securitatea europene.

Un Grup de Lucru Comun în domeniul Reformei Apărării (JWGDR) facilitează consultările și cooperarea practică privind aspecte referitoare la planificarea și bugetarea apărării, restructurarea și reconversia forțelor armate, tranziția de la stagiul militar obligatoriu la stagiul militar pe bază de voluntariat și relații civili-militari. NATO promovează, de asemenea, pregătirea ofițerilor de rang înalt pentru a sprijini procesul de transformare în domeniul apărării și contribuie la organizarea programelor de reconversie pentru a facilita tranziția personalului militar disponibilizat ucrainean către performarea unor activități civile. Comitetul Militar cu Ucraina completează activitatea JWGD, furnizând expertiză în diverse domenii care sprijină cooperarea mil-to-mil cu Ucraina în contextul Planului Militar de Lucru NATO-Ucraina. Asistența primită din partea aliaților, în mod individual, pentru proiecte de demilitarizare privind distrugerea în siguranță a stocurilor de mine excedentare și perimate moral deținute de Ucraina este canalizată prin PfP Trust Fund.

Eforturile Ucrainei de sporire a interoperabilității beneficiază, de asemenea, de participarea acesteia la Parteneriatul pentru Pace. Procesul de Planificare și Evaluare PfP identifică necesitățile-cheie ale procesului de planificare a apărării, în timp ce o gamă largă de activități și exerciții militare din cadrul PfP permit personalului militar ucrainean să dobândească experiență practică de cooperare cu forțele NATO.

Cooperare extinsă

Cooperarea în domeniul planificării urgențelor civile și al pregătirii pentru dezastre aduce beneficii directe Ucrainei. Una dintre direcțiile-cheie a fost aceea de a acorda sprijin Ucrainei, ale cărei suprafețe vestice sunt predispuse inundațiilor masive, pentru ca aceasta să se pregătească mai bine în cazul unor astfel de urgențe și să le gestioneze mai eficient consecințele. Exercițiile PfP, inclusiv cel desfășurat în regiunea trans-carpatică a Ucrainei, în septembrie 2000, sprijină testarea procedurilor de furnizare a asistenței în caz de dezastre. Mai mult, statele membre NATO și partenerii au acordat asistență Ucrainei în urma inundațiilor severe din 1995, 1998 și 2001.

Cooperarea științifică cu Ucraina a fost inițiată în 1991. De atunci, participarea Ucrainei la programul științific al NATO este evaluată ca fiind pe locul al doilea, fiind depășită doar de Rusia. Cooperarea a fost intensificată sub coordonarea Grupului de Lucru Comun pentru Cooperare Științifică în probleme de Mediu. Prioritățile curente de cooperare a Ucrainei în domeniul științei și tehnologiei includ tehnologiile informaționale, biologia și biotehnologia celulei, noi materii și utilizarea rațională a resurselor.

Planul de Acțiune NATO-Ucraina

Planul de Acțiune NATO-Ucraina pentru 2002 are la bază Carta din 1997, care rămâne piatra de rezistență a relațiilor. Acesta asigură cadrul strategic de consultări intensificate privind aspecte politice, economice și de apărare și stabilește obiectivele și prioritățile strategice ale Ucrainei pe calea spre integrare deplină în structurile de securitate euro-atlantice. Acesta stabilește principii și obiective agreate în domeniul politic și economic, informații, al securității, apărării și militar, al protecției și securității informațiilor, precum și legislativ.

Statele membre NATO sprijină reforma, oferind asistență și recomandări. Cu toate acestea, sarcina implementării este, în primul rând, responsabilitatea Ucrainei, care este impulsionată să avanseze reforma, în scopul consolidării democrației, statului de drept, drepturilor omului și economiei de piață. Transformarea pe termen lung în sectoarele apărării și securității necesită o atenție specială.

Planul Anual de Obiective, inclusiv măsurile specifice ale Ucrainei și acțiunile comune NATO-Ucraina, sprijină implementarea obiectivelor stabilite în Planul de Acțiune. Reuniuni de evaluare au loc de două ori pe an și un raport de etapă este pregătit anual.

Un număr de membri sud-europeni ai NATO se învecinează cu Marea Mediterană, drept pentru care securitatea și stabilitatea spațiului mediteranean au o importanță majoră pentru Alianță. Într-adevăr, securitatea întregii Europe este strâns legată de securitatea și stabilitatea regiunii mediteraneene.

Din acest motiv, în 1995 NATO a lansat un nou dialog cu șase țări aflate în partea de sud a regiunii mediteraneene, și anume Egipt, Israel, Iordania, Mauritania, Maroc și Tunisia. Algeria a început să participe în februarie 2000. Dialogul Mediteranean, care este parte integrantă a abordării de securitate prin cooperare a Alianței, urmărește să contribuie la securitatea și stabilitatea regiunii, pentru a atinge un nivel de înțelegere reciprocă și pentru a corecta percepțiile greșite despre NATO în rândul statelor din Dialog. Dialogul completează alte inițiative internaționale legate de acesta, dar distincte, cum ar fi cele întreprinse de Uniunea Europeană și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa.

Dialog politic și cooperare practică

Dialogul asigură cadrul necesar consultărilor politice și cooperării practice dintre statele participante. Fiecărui partener mediteranean îi este oferită aceeași bază de discuții și activități comune, dar nivelul de participare variază de la țară la țară, în funcție de interes.

Dialogul politic constă din discuții politice bilaterale periodice la nivel ambasadorial. Acestea creează oportunitatea unui schimb de opinii privind o gamă largă de domenii relevante pentru securitatea spațiului mediteranean,

precum și referitor la evoluțiile viitoare ale Dialogului.

Reuniuni multilaterale ale Consiliului Nord-Atlantic cu cele șapte state ale Dialogului se desfășoară în scopul informării asupra activităților NATO și pentru a efectua un schimb de opinii în domenii de actualitate. Astfel de întâlniri au loc, de obicei, după fiecare reuniune ministerială sau summit NATO, sau în condiții excepționale. La 23 octombrie 2001, de exemplu, a avut loc o reuniune cu partenerii mediteraneeni în legătură cu reacția NATO la atacurile teroriste din 11 septembrie.

Cooperarea practică este organizată pe baza unui program de lucru anual. Acesta include invitarea oficialităților din statele Dialogului să participe la cursuri ale Școlii NATO de la Oberammergau, din Germania, și ale Colegiului NATO de Apărare de la Roma, din Italia. Astfel de cursuri acoperă domeniul menținerii păcii, controlului armamentelor, eforturilor împotriva proliferării armelor de distrugere în masă, protecției mediului, cooperării civili-militari în situații de urgențe civile și cooperării în privința securității europene.

Alte activități includ vizite la NATO ale liderilor de opinie, reprezentanților mediului academic, jurnaliștilor și parlamentarilor din statele Dialogului. În plus, Dialogul promovează cooperarea științifică în cadrul programului științific al NATO. Din 2000, mai mult de 800 de oameni de știință din statele Dialogului au participat la activități științifice sponsorizate de NATO.

Aspecte mai operaționale ale dimensiunii militare a programului creează oportunități pentru

oficialități din statele Dialogului să asiste la exerciții PfP, să participe la seminarii și ateliere de lucru organizate de comandamentele strategice și să viziteze sediul structurilor militare ale NATO. În plus, Forțele Navale Permanente ale NATO din Mediterana vizitează porturi din statele Dialogului. În 2002, 300 oficiali din state ale Dialogului au participat la peste 50 de activități diferite organizate în cadrul programului militar oferit de NATO.

Trei dintre partenerii mediteraneeni – Egipt, Iordania și Maroc – au contribuit, în trecut, la misiunile de menținere a păcii conduse de NATO în Balcani. Până în mai 2002, doar Marocul mai avea încă trupe în SFOR și KFOR.

Un proces în evoluție

Dialogul progresează în termeni de participare și substanță. Această flexibilitate permite conținutului să evolueze, iar numărul partenerilor din Dialog a crescut în timp. În decursul anilor, discuțiile politice au devenit mai frecvente și mai intense. Dimensiunea practică s-a extins semnificativ de la lansarea Dialogului, iar în prezent acoperă majoritatea activităților la care participă și celelalte state partenere.

Crearea unui Grup pentru Cooperare Mediteraneană în 1997 a conferit Dialogului o orientare nouă și mai dinamică. Acesta asigură un forum în care pot fi schimbate opinii între statele membre NATO și cele ale Dialogului, pe tema situației de securitate din regiunea mediteraneană și privind viitoarea dezvoltare a Dialogului. Cu prilejul summit-ului de la Washington din 1999, s-a avansat pe calea

intensificării dimensiunilor politică și practică ale Dialogului, sporirii oportunităților de consolidare a cooperării în domenii în care NATO poate aduce valoare adăugată, în special în sectorul militar, și în alte domenii pentru care statele Dialogului au manifestat interes.

După 11 septembrie, NATO și statele Dialogului s-au întâlnit mai frecvent pentru consultări în cadrul Consiliului Nord-Atlantic, atât pe baze individuale, cât și ca grup. O ridicare a nivelului inițiativei a fost anunțată la summit-ul de la Praga din noiembrie 2002. Liderii Alianței au agreeat un pachet de măsuri care să sporească dimensiunile politică și practică ale Dialogului, făcând din consolidarea și aprofundarea acestei relații o prioritate pentru Alianță.

Aceste măsuri includ un proces de consultări mai frecvent și mai eficient, identificarea unor activități mai concrete și o abordare diferențiată a securității. Pe lângă aprofundarea domeniilor existente de cooperare, au fost sugerate și altele noi. Acestea includ activități specifice selective, menite să consolideze capacitatea statelor Dialogului de a contribui la operațiuni de gestionare a crizelor de tip non-articol 5, conduse de NATO, reforma apărării și aspecte economice ale apărării, consultări pe tema terorismului și controlului frontierelor, precum și la gestionarea dezastrelor. Implementarea acestor măsuri va sprijini transformarea naturii relației dintre NATO și statele Dialogului. Mai mult, sunt în curs de lansare opțiuni de creare a unui cadru mai ambițios și extins al Dialogului Mediteranean, care vor fi avute în vedere cu prilejul viitorului summit al NATO de la Istanbul, din 2004.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale transformării NATO l-a reprezentat decizia de a efectua operațiuni de sprijinire a păcii și de gestionare a crizelor în spațiul euro-atlantic și în afara acestuia. În Balcani, unde NATO a fost angajat din 1995, instabilitatea și conflictul au reprezentat provocări directe atât asupra intereselor de securitate ale membrilor săi, cât și a stabilității și păcii europene. Recent, prin angajarea sa în operațiuni de menținere a păcii în Afganistan, Alianța a demonstrat că este gata să răspundă provocărilor la adresa securității provenind din afara spațiului său tradițional de responsabilitate.

Mai mult, implicarea NATO în astfel de operațiuni a determinat o creștere a contactelor și cooperării cu state nemembre NATO care au contribuit cu trupe la aceste operațiuni, precum și cu alte organizații. Aceasta exemplifică tipul de cooperare pentru securitate necesară astăzi, când relațiile strânse cu organizații internaționale și guvernamentale și cu state nemembre NATO, cum sunt cele care participă la Parteneriatul pentru Pace, sunt cruciale.

Bosnia-Herțegovina

Acționând în direcția susținerii eforturilor ONU de a încheia războiul din Bosnia între 1992 și 1995 (vezi și *capitolul 4*), NATO a desfășurat în Bosnia-Herțegovina o Forță multinațională de Implementare (IFOR), sub mandat ONU, la șase zile după semnarea Acordurilor de Pace de la Dayton, la 15 decembrie 1995, pentru a implementa aspectele militare ale acordului de pace. Misiunea sa a fost de a garanta încetarea tuturor ostilităților, de a separa forțele armate, în țara devastată de război, ale noilor entități create, Federația Bosnia-Herțegovina și Republica Srpska, de a transfera teritoriul între cele două entități. IFOR și-a încheiat activitatea într-un an și a fost înlocuită de o Forță mai mică, de Stabilizare (SFOR), în decembrie 1996.

În plus față de descurajarea reluării ostilităților și promovarea unui climat în care procesul de pace să poată avansa, misiunea SFOR a fost extinsă pentru a include sprijinirea agențiilor civile implicate în efortul comunității internaționale de a construi o pace durabilă în țară. Trupele de menținere a păcii au acordat asistență pentru întoarcerea la casele lor a refugiaților și persoanelor strămutate și au contribuit la reforma forțelor militare bosniace. Mai mult, SFOR a fost activă în reținerea persoanelor acuzate de crime de război și trimiterea lor la Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavia de la Haga.

După ce climatul de securitate s-a ameliorat, numărul trupelor a fost redus progresiv. În primăvara anului 2004, SFOR era formată din 7.000 militari, o reducere semnificativă de la 60.000, câți au fost dislocați sub IFOR, reflectând progresele înregistrate de Bosnia-Herțegovina în privința autosusținerii procesului de pace. Sunt evaluate opțiuni privind dimensiunea și structura SFOR, inclusiv o posibilă încetare a operațiunii la sfârșitul anului 2004, cu o posibilă transferare a mandatului către o forță aflată sub conducerea UE, cu o menținere a prezenței NATO în țară.

Kosovo

În 1998, conflictul deschis în provincia iugoslavă Kosovo, locuită în mod preponderent de etnici albanezi, a determinat peste 300.000 de oameni să își părăsească locuințele. Belgradul a ignorat repetatele apeluri ale comunității internaționale de a retrage forțele sârbe și de a coopera pentru încetarea violențelor și a permite întoarcerea refugiaților. Când NATO a amenințat cu atacuri aeriene, în 1998, președintele iugoslav Slobodan Miloșevici s-a conformat solicitărilor, iar atacurile aeriene au fost anulate. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) a trimis observatori, în timp ce NATO a efectuat supravegheri aeriene și a desfășurat o

forță militară în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, fiind gata să evacueze observatorii OSCE în situația în care reizbucnirea conflictului i-ar fi pus în pericol.

Violențele au reapărut la începutul anului 1999. Forțele sârbe și-au intensificat operațiunile. Eforturile intense și concertate ale comunității internaționale pentru soluționarea conflictului au eșuat; misiunea observatorilor OSCE a fost retrasă în martie. La câteva zile după retragerea OSCE, ca ultimă opțiune, o campanie aeriană aliată a fost lansată împotriva unor ținte din Republica Federală Iugoslavia. 78 de zile de lovituri aeriene au forțat regimul lui Miloșevici să înceteze represiunea și să accepte solicitările comunității internaționale. Misiunile au fost efectuate de NATO, ca ansamblu, căutând să lovească doar obiective militare sau ale regimului, încercând să minimalizeze pagubele civile. În același timp, forțele aliate au contribuit la ameliorarea crizei refugiaților din Albania și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei* unde, în momentele de criză, numărul refugiaților a atins 445.000 și, respectiv, 330.000. În plus, s-a apreciat că în interiorul Kosovo au fost strămutate 400.000 persoane.

Urmare încheierii Acordului Militar Tehnic între NATO și comandanți militari iugoslavi, o forță condusă de NATO pentru Kosovo (KFOR) a fost desfășurată în provincie sub mandat ONU. Misiunea sa a fost aceea de a descuraja reluarea ostilităților, stabilirea unui climat de securitate și demilitarizarea Armatei de Eliberare din Kosovo, precum și sprijinirea eforturilor internaționale umanitare și activitatea Misiunii Administrației Interimare a ONU pentru Kosovo (UNMIK).

La capacitate maximă, desfășurarea inițială a KFOR a numărat 43.000 oameni. Reduceri progresive au diminuat la mai puțin de jumătate această cifră. În iunie 2003, KFOR era alcătuită din trupe provenind din majoritatea statelor membre NATO, 15 state partenere, precum și din trei alte state, Argentina, Maroc și Noua Zeelandă.

Urmare angajamentului Armatei de Eliberare din Kosovo de a se dizolva, KFOR a colectat și distrus un număr semnificativ de arme ușoare și a ajutat la crearea Corpului de Protecție Kosovo, o forță locală pentru urgențe civile, care acționează sub autoritatea UNMIK și a supervizării zilnice a KFOR. Trupele KFOR patrulează, de asemenea, frontierele provinciei Kosovo, punctele de trecere a frontierei și asigură paza obiectivelor importante. O forță importantă este angajată în protecția cetățenilor sârbi care s-au întors în provincie.

În strânsă cooperare cu UNMIK, KFOR ajută la construirea unui mediu de securitate în care toți cetățenii, indiferent de originea etnică, să poată trăi în pace și în care dezvoltarea democrației poate fi consolidată cu sprijin internațional. Aceasta reprezintă o misiune dificilă și de lungă durată. De asemenea, reconstrucția civilă este în desfășurare și măsuri de securitate și o viață normală au fost restabilite pentru locuitori.

Sudul Serbiei

La începutul anului 2001, NATO, Uniunea Europeană și OSCE au continuat strategia concertată de prevenire a conflictelor pentru rezolvarea pașnică a conflictului armat din sudul Serbiei, care amenința stabilitatea regiunii.

Tensiuni au izbucnit la sfârșitul anului 2000 în Valea Preșevo, unde importante comunități etnice albaneze au rămas sub autoritate sârbă, fiind lipsite de drepturi politice și sociale adecvate. Luptători albanezi au lansat atacuri asupra forțelor sârbe de securitate în Zona Terestră de Siguranță – o zonă tampon de 5 kilometri lățime de-a lungul frontierei interne a Kosovo cu Serbia, în afara spațiului de acțiune a armatei iugoslave, zonă aflată sub supravegherea forței pentru Kosovo conduse de NATO, în baza dispozițiilor Acordului Tehnic Militar dintre Alianță și armata iugoslavă.

Viteza de escaladare a conflictului a prezentat un important risc de securitate, cu implicații imediate pentru Kosovo. O soluție politică era necesară atât pentru a garanta drepturi consolidate pentru etnicii albanezi în sudul Serbiei, cât și pentru a menține integritatea teritorială și suveranitatea Republicii Federale Iugoslavia.

În cursul primăverii 2001, o serie de contacte la nivel înalt între NATO și noul guvern iugoslav de la Belgrad au determinat NATO să accepte o reducere graduală a Zonei Terestre de Siguranță și să permită armatei iugoslave să restabilească controlul zonei. În schimb, s-a solicitat guvernului

de la Belgrad să introducă un număr de măsuri de consolidare a încrederii, care ar putea să convingă luptătorii albanezi să depună armele în mai. O echipă NATO însoțită de un reprezentant al UE a sprijinit negocierea încetării focului și stabilirea unor canale directe de comunicare între autoritățile sârbe și grupurile albaneze înarmate.

Un larg spectru de măsuri a fost agreat pentru a facilita o rapidă integrare a etnicilor albanezi în structurile politice și administrative ale regiunii și întoarcerea refugiaților. Comunitatea internațională a monitorizat și sprijinit implementarea. OSCE a implementat un program de pregătire a forțelor multietnice de poliție, pentru ca acestea să fie desfășurate în majoritatea fostelor sate albaneze, ocupate, în trecut, de rebeli, și de asistență pentru organizarea alegerilor locale, în august 2002, în scopul asigurării unei reprezentări mai echitabile și egale a grupurilor etnice.

Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*

Forțele NATO au efectuat misiuni de gestionare a crizelor în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, în 2001, la solicitarea guvernului.

Tulburări interne au izbucnit în primăvara anului 2001, când gupuri înarmate de etnici albanezi au atacat autoritățile. NATO a condamnat atacurile armate și a întărit controlul de-a lungul frontierei cu Kosovo, în timp ce a solicitat guvernelor să continue reformele constituționale pentru a răspunde preocupărilor etnicilor albanezi, Secretarul General al NATO jucând un rol important.

În iunie, NATO a acceptat o solicitare de asistență militară pentru demilitarizarea etnicilor albanezi din organizația Armata Națională de Eliberare, cu condiția implementării încetării focului și a acceptării planului de pace. Un acord cadru a fost încheiat în august, care a permis NATO să trimită o forță de 3.500 militari pentru 30 de zile, într-o misiune de dezarmare a grupurilor armate ale etnicilor albanezi.

La sfârșitul lui septembrie, după încheierea misiunii, NATO fost solicitată să mențină o forță redusă în țară pentru a contribui la protecția observatorilor UE și OSCE, care monitorizau implementarea acordului cadru. Aproximativ 700 trupe NATO au fost desfășurate pentru a participa la această operațiune, alăturându-se unui contingent de dimensiuni reduse al NATO, deja instalat în țară pentru a asigura liniile de comunicații și logistice ale KFOR. Această operațiune NATO s-a încheiat în martie 2003, când responsabilitatea întregii misiuni a fost predată Uniunii Europene, în baza acordurilor UE-NATO care permit folosirea de capacități NATO pentru operațiuni conduse de UE (vezi *capitolul 2*). Începând cu 15 decembrie 2003, datorită succesului înregistrat în stabilizarea situației, operațiunea militară a UE s-a încheiat, fiind înlocuită de o operațiune UE de poliție.

Afganistan

În august 2003, NATO a preluat responsabilitatea Forței Internaționale de Asistență pentru Securitate (ISAF) IV în Afganistan, pentru a asista Autoritatea Provizorie Afgană în procesul de creare a unui mediu sigur pentru cetățenii din Kabul și zonele învecinate. Țara încearcă să se refacă după două decenii de război civil și, mai recent, după regimul distructiv al talibanilor, care au oferit găzduire teroriștilor.

ISAF este o forță internațională sub mandat ONU, aflată în teren de la sfârșitul anului 2001. Prima misiune a fost condusă de Marea Britanie și a fost alcătuită din forțe provenind din alte state, în special din state membre NATO. ISAF II a fost condusă de Turcia, iar ISAF III de Germania și Olanda. Mandatul inițial limita operațiunile ISAF la Kabul și zonele învecinate, iar din octombrie 2003, o rezoluție a Consiliului de Securitate a ONU a autorizat extinderea operațiunilor și în afara Kabulului.

NATO a acceptat să își extindă misiunea în Afganistan, în special prin dislocări temporare în afara Kabulului și prin asumarea conducerii militare a unui număr substanțial de Echipa de Reconstrucție Provinciale (PRTs), care contribuie la stabilizarea regiunii. Începând cu sprijinirea PRT-ului Kunduz condus de Germania, ISAF își va extinde rolul pentru a sprijini și alte PRT-uri. Cum comunitatea internațională acționează pentru a ajuta reconstrucția Afganistanului, multor provocări trebuie să li se facă față în Afganistan. Angajamentul NATO este de a rămâne în Afganistan atât timp cât este nevoie. O strategie comprehensivă pentru angajamentul NATO în Afganistan va fi elaborată în vederea următorului summit al NATO de la Istanbul, din 2004, în strânsă consultare cu alte organizații internaționale și Autoritatea Provizorie Afgană.

Toate țările sunt responsabile pentru luarea măsurilor necesare la nivel național în vederea rezolvării problemelor legate de situațiile de urgență generate de accidente ce implică substanțe chimice ori scurgeri de substanțe toxice, avalanșe, inundații, cutremure de pământ, ori în privința gestionării consecințelor actelor teroriste. Însă dezastrele, fie ele naturale ori provocate de către oameni, nu recunosc granițele naționale, așa încât cooperarea și planificarea la nivel internațional sunt indispensabile.

Coordonarea în interiorul NATO

În vederea unor răspunsuri eficiente în caz de dezastre, este nevoie de coordonarea capacităților de transport, a resurselor medicale, a telecomunicațiilor, a capacităților de răspuns la dezastre și a altor resurse civile. NATO a jucat un rol vital în armonizarea planificării între statele membre, asigurând funcționarea planurilor atunci când este nevoie și disponibilitatea resurselor pe care acestea se bazează.

În interiorul NATO, mecanismul folosit pentru coordonarea planificării în acest domeniu se bazează pe o serie de comisii și comitete de planificare tehnică, care lucrează sub coordonarea generală a unui Înalt Comitet Civil de Planificare a Urgențelor. Periodic, aceste organisme reunesc experți din cadrul guvernelor, al industriilor și armatelor naționale, pentru a coordona planificarea în privința transporturilor terestre de suprafață, a transporturilor maritime, a aviației civile, a poștei și telecomunicațiilor, a problemelor medicale, a protecției civile, a producției și distribuției produselor petroliere.

Extinderea cooperării

Astăzi, experiența și cunoștințele acumulate de NATO în domeniul planificării urgențelor civile sunt împărtășite și puse la dispoziția țărilor

participante în cadrul Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic și contribuie la consolidarea cunoștințelor și capacităților de reacție a acestor țări. Țările partenere NATO se implică din ce în ce mai activ în forme concrete de cooperare, în activitatea comisiilor și a comitetelor iar, începând cu 1998, a fost creat un Centru Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre (vezi *textul marcat*).

Planificarea urgențelor civile reprezintă, de asemenea, un important aspect în cadrul programelor cooperării de ansamblu cu țările partenere iar acum are semnificația celei mai ample componente non-militare a activităților din cadrul Parteneriatului pentru Pace. Astfel de activități includ seminarii, reuniuni de lucru, exerciții și cursuri de pregătire, la care participă personal civil și militar de la diferite nivele ale autoritatilor locale, regionale și ale guvernelor naționale. Alte organizații internaționale precum Oficiul Națiunilor Unite pentru Coordonarea Ajutoarelor Umanitare și Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Agenția Internațională pentru Energie Atomică și Uniunea Europeană sunt, de asemenea, participanți importanți, ca și organizațiile neguvernamentale umanitare.

Evenimentele de la 11 septembrie 2001 au generat urgența cooperării în pregătirea pentru posibile atacuri teroriste asupra populației civile

folosind arme chimice, biologice, radiologice sau nucleare (CBRN). Planul de Acțiune al Parteneriatului Împotriva Terorismului, prezentat la summit-ul de la Praga din noiembrie 2002, încurajează schimbul de informații în acest domeniu și participarea la planificarea situațiilor de urgențe civile, în vederea evaluării riscurilor și reducerea vulnerabilității populației civile în fața terorismului și armelor de distrugere în masă. NATO și țările partenere lucrează la un inventar

al capacităților naționale care ar putea fi puse la dispoziție în eventualitatea unui astfel de atac. Mai mult decât atât, un Plan de Acțiune în Domeniul Planificării Urgențelor Civile a fost convenit în vederea asistării autorităților naționale în vederea îmbunătățirii pregătirii lor civile pentru un eventual atac terorist cu arme CBRN. De asemenea, au fost inițiate discuții asupra respectivelor roluri și capacități ale NATO și Uniunii Europene în domeniul planificării urgențelor civile.

O capacitate euro-atlantică de răspuns la dezastre

Nevoia unei capacități euro-atlantice de coordonare a răspunsului la dezastre a condus la stabilirea, la sediul NATO, în iunie 1999, a unui Centru Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre (EADRCC), pe baza unei propuneri avansate de Rusia. Centrul acționează ca un punct focal pentru schimbul de informații și coordonarea răspunsurilor la dezastrele din zona euro-atlantică între NATO și țările partenere. De asemenea, el organizează exerciții majore în domeniul urgențelor civile, care exersează răspunsurile la situațiile simulate de dezastre naturale și produse de om.

EADRCC a contribuit la operațiunile de sprijin umanitar în timpul crizei refugiaților din Kosovo și și-a adus o contribuție valoroasă ca răspuns la inundațiile majore care au avut loc în Ucraina, România, Ungaria, Albania și Republica Cehă, cutremurul din Turcia din 1999, incendiile din pădurile din Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei* și din Portugalia, precum și circumstanțele meteorologice dificile din Ucraina și Republica Moldova.

Centrul lucrează îndeaproape cu agențiile Națiunilor Unite care joacă un rol conducător în privința răspunsului la dezastrele internaționale – Oficiul Națiunilor Unite pentru Coordonarea Ajutoarelor Umanitare și Oficiul Înaltului Comisariat pentru Refugiați – și alte organizații.

Țările sunt încurajate să dezvolte aranjamente bilaterale și multilaterale care să privească probleme precum reglementarea vizelor, regimul de trecere a frontierelor, de tranzit, vamal și statutul personalului. Astfel de măsuri evită întârzierile birocratice în desfășurarea echipelor de sprijin și a ajutoarelor la locul unde au survenit dezastrele.

De asemenea, s-au făcut aranjamente pentru crearea unei Unități Euro-Atlantice de Răspuns la Dezastre, pe baza participării unor elemente de diferite naționalități, constituită și dislocată la locul de desfășurare a dezastrelor.

Două programe distincte ale NATO implică participarea, în mod curent, a experților și oamenilor de știință la activități referitoare la probleme de interes comun – Programul Științific în domeniul Civil, discutat în cadrul Comitetului Științific al NATO, și programul privind societatea și protecția mediului, discutat în cadrul Comitetului privind Provocările la adresa Societății Moderne (CCMS). Rețelele create prin colaborare, care este o tradiție pentru oamenii de știință și o necesitate pentru progresul științific, au, de asemenea, un scop politic, acela al dezvoltării încrederii și înțelegerii între comunitățile de diferite culturi și tradiții.

Programul științific, care a funcționat mai bine de 45 de ani, a fost recent reorientat pentru a se focaliza, în exclusivitate, asupra aspectelor legate de apărarea împotriva terorismului sau a apariției altor amenințări la adresa securității. Pe linia inițiativelor Alianței privind apariția noilor amenințări, programul științific al NATO în domeniul civil își concentrează susținerea asupra colaborării pe problemele din aceste sectoare. Pentru a reflecta această schimbare fundamentală, a fost aleasă o nouă denumire pentru acest program, cunoscut ca programul NATO pentru “Securitate prin Știință”.

CCMS se ocupă cu probleme legate de mediu și societate, facilitând colaborarea diverselor

agenții naționale prin intermediul unor studii pilot legate de aceste domenii. Au fost recent definite un număr de obiective-cheie legate de securitate, pe care se va axa activitatea sa viitoare. Programul contribuie la cooperarea între NATO și țările partenere în aceste probleme de interes comun.

La fel cum promovează activitățile de cooperare dintre oamenii de știință și experții NATO cu cei din țările partenere, inițiative speciale ale celor două comitete stimulează sporirea cooperării cu comunitățile științifice și de mediu din Rusia, Ucraina și țările din Dialogul Mediteranean.

Știința în scopul securității, stabilității și solidarității

Originile Programului NATO sunt în anii '50, când progresul în știință și tehnologie era considerat ca fiind de mare importanță pentru viitorul comunității atlantice. De aceea, a fost stabilit un program pentru a promova colaborarea științifică și, pentru următorii 40 de ani, colaborarea dintre oamenii de știință din țările NATO a fost susținută, stabilind înalte standarde de excelență în știință.

De la începutul anilor '90, după încheierea războiului rece, programul a fost, în mod gradual,

deschis participării țărilor nemembre NATO, iar din 1999 a fost complet convertit în vederea furnizării sprijinului pentru colaborarea dintre oamenii de știință din țările NATO și cei din țările partenere sau din țările participante la Dialogul Mediteranean. Principala preocupare a fost promovarea progresului și a păcii prin crearea de punți de legătură între oamenii de știință din aceste comunități care au fost multă vreme separate.

Din 2004, o nouă schimbare fundamentală a devenit caracteristică programului ca urmare a noii amenințări teroriste, precum și a altor amenințări la adresa societății moderne. În viitor, programul va oferi sprijin pentru colaborare numai pe probleme de cercetare prioritară aparținând celor două arii de interes - "Apărarea Împotriva Terorismului" și "Confruntarea cu alte amenințări la adresa securității".

Obiectivul noului program "Securitate prin știință" este de a contribui la securitatea, stabilitatea și solidaritatea între națiuni, prin aplicarea științei la rezolvarea problemelor. Colaborarea, lărgirea rețelei de lucru și a capacităților sunt mijloace folosite la îndeplinirea acestui deziderat. Diferite tipuri de împrumuturi nerambursabile sunt oferite oamenilor de știință care lucrează în țările NATO, țările partenere și țările participante la Dialogul

Autostrada Virtuală a Mătăsii

Cel mai mare și mai ambițios proiect ce va fi sponsorizat de către Programul Științific al NATO a fost lansat în octombrie 2001. Denumit Virtual Silk Highway (Autostrada Virtuală a Mătăsii) - o referire la Drumul Mătăsii care, odinioară, lega Europa de Orientul Îndepărtat, promovând schimburile de mărfuri, cunoștințe și idei - proiectul a oferit rețele de calculatoare și acces la internet pentru comunitățile academice și științifice din opt țări din sudul Caucazului și Asia Centrală.

Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Kazahstan, Republica Kârgâză, Tadjikistan, Turkmenistan și Uzbekistan se află la marginile spațiului european de internet iar nivelul lor de dezvoltare face să nu se întrevadă că ele vor fi capabile să-și permită conexiuni prin fibră optică în viitorul previzibil. Prin acest proiect al NATO, relativ ieftin din punctul de vedere al costurilor, capodopera tehnologiei reprezentate de comunicațiile prin satelit conectează comunitățile științifice și academice ale țărilor participante la întregul prin intermediul unei obișnuite legături la satelit. Împrumuturile nerambursabile ale NATO au finanțat proiectul de lărgire a benzii pentru satelit și instalarea a nouă antene pentru satelit - opt mai mici aflate în aceste țări, legate de una mai mare aflată la Hamburg, în Germania, care servește ca distribuitor european. Alți co-sponsori au contribuit în același mod.

În 2003 s-a luat o decizie de extindere a Autostrăzii Virtuale a Mătăsii către Afganistan, prin instalarea unei stații de sateliți la sol, la Kabul.

Mediterranean, pentru a colabora pe aceste teme prioritare de cercetare. De asemenea, sunt oferite împrumuturi nerambursabile pentru a asista țările partenere în constituirea rețelelor computerizate.

Știința civilă s-a dovedit a fi un mediator foarte eficient al dialogului internațional datorită universalității sale și a abilității de a crea noi și foarte eficiente rețele internaționale. Talentele adunate în aceste rețele științifice pot fi aplicate noilor amenințări în creștere la adresa Alianței. Știința este, în același timp, un mijloc de a găsi răspunsuri la întrebări critice și o cale de a conecta națiuni.

Răspunsul la provocările societății moderne

CCMS a fost creat în 1969 pentru a răspunde preocupărilor privind problemele de mediu. El oferă un forum pentru experții din diferite agenții naționale, în cadrul căruia aceștia își pot împărtăși experiențele și cunoștințele legate de aspectele tehnice, științifice și politice ale problemelor sociale și de mediu, atât în sectorul civil, cât și în cel militar.

Proiectele întreprinse sub auspiciile CCMS promovează cooperarea în abordarea problemelor care afectează mediul și calitatea

vieții, precum poluarea fonică și a mediului, problemele urbane, energia, sănătatea populației și impactul sectorului de apărare asupra mediului. În ceea ce privește ultima sferă, domeniile predilecte de investigare sunt problemele legate de refolosirea terenurilor anterior utilizate pentru scopuri militare, metodologia de curățare și siguranța mediului, de exemplu cu privire la conductele de petrol.

CCMS lucrează pe baze descentralizate, cuprinzând activități precum studii pilot, proiecte, ateliere de lucru și seminarii care sunt finanțate din fonduri naționale. Una sau mai multe țări își asuma rolul de lider și responsabilitatea planificării și coordonării muncii. În ultimii ani, activitățile au fost extinse pentru a include ateliere de lucru și noi studii pe teme de interes specific pentru țările partenere.

CCMS a definit, de asemenea, un număr de obiective-cheie pentru a-și ghida activitatea viitoare, după cum urmează: reducerea impactului asupra mediului al activităților militare, desfășurarea de studii regionale inclusiv asupra activităților trans-frontaliere și prevenirea conflictelor legate de insuficiența resurselor, abordarea noilor riscuri în creștere asupra societății și mediului, care pot cauza instabilitate economică, culturală și politică, abordarea riscurilor neconvenționale la adresa securității.

Vulnerabilitatea societăților interconectate

Societatea de astăzi este mai vulnerabilă decât era în trecut, din cauza sporirii continue a întreconectivității la toate nivelurile. O comunitate globală mai deschisă, sisteme tehnologice mai complexe, o dependență sporită de informațiile electronice și de sistemele de comunicații, sistemele interconectate de producție și distribuție a alimentelor, sistemele de transport tot mai dense și interconectate – toate acestea dau naștere unor noi și dinamice manifestări ale vulnerabilității. De exemplu, întreruperea telecomunicațiilor și a alimentării cu energie pentru o mai lungă perioadă de timp pot cauza pierderi majore. În urma dramei de la 11 Septembrie 2001, au crescut și preocupările legate de amenințările teroriste neconvenționale, precum atacurile biologice sau războiul cibernetic.

Păstrarea securității și protejarea societății de o gamă largă de amenințări necesită cooperare și coordonare între diferite agenții din multe domenii, atât la nivel național, cât și internațional. Acest lucru a putut fi constatat în campania condusă de Statele Unite împotriva terorismului, care a implicat nu doar cooperare

militară, ci și în domeniile diplomatic, financiar, al serviciilor secrete, al serviciilor vamale și al poliției.

Un proiect pe termen scurt a fost lansat în martie 2001, sub auspiciile CCMS, pentru a re-evalua provocările obișnuite și pentru a identifica domeniile care necesitau o mai mare cooperare internațională, în vederea reducerii vulnerabilității sistemelor complexe și interdependente care sunt vitale pentru funcționarea societății moderne. Norvegia a preluat conducerea acestui proiect, la care participă Danemarca, Georgia, Ungaria, Lituania, Republica Moldova, Polonia, România, Suedia, Elveția, Turcia, Ucraina, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii.

NATO nu este o organizație supranațională, ci una interguvernamentală. Este o alianță a statelor independente suverane, care s-au unit pentru a asigura securitatea și apărarea valorilor comune. Deciziile sunt luate pe baza consensului.

Pentru a facilita procesul de consultări, fiecare țară membră este reprezentată de o Delegație Permanentă aflată la cartierul general politic al NATO din Bruxelles, având un Reprezentant Permanent, care este șeful delegației, și un Reprezentant Militar. Fiecare dintre aceștia este sprijinit de personal format din consilieri civili și militari care își reprezintă țările în diferite comitete ale NATO.

Structurile separate civile și militare au fost create în cadrul NATO pentru a aborda dimensiunile politică și militară ale activității Alianței. Ambele structuri sprijină Consiliul Nord-Atlantic, cel mai înalt for de decizie al NATO.

Consensul și consimțământul comun

Alianța se bazează pe un angajament împărtășit al cooperării practice și reciproce în domeniile apărării și securității. La NATO nu există proceduri de vot, iar deciziile sunt adoptate pe baza consensului sau a consimțământului comun. Asta înseamnă că procesul de consultare politică este o parte vitală a procesului de adoptare a deciziilor. Toate forurile NATO sunt alcătuite din reprezentanții țărilor membre, al caror rol este de a prezenta aliaților punctul de vedere al țării lor și de a raporta propriilor guverne pozițiile celorlalți aliați.

În timp ce consultarea politică în NATO este o componentă esențială a procesului de gestionare a crizelor și este adesea asociată perioadelor de tensiune și dificultate, este, în aceeași măsură, o activitate de zi cu zi, care permite statelor membre să exploreze domeniile în care se poate obține consens și în care se pot formula politici pe termen lung. Consultarea ia mai multe forme. Poate implica, pur și simplu, schimbul de informații sau opinii, comunicarea acțiunilor sau deciziilor pe care un anumit guvern le-a adoptat sau este pe punctul de a le adopta și care ar putea

fi legate de interesele aliaților, transmiterea semnalelor de avertizare timpurie în legătură cu acțiuni sau decizii ale guvernelor și a oportunității, pentru ceilalți, de a le analiza sau de a și le însuși, discuții în scopul de a obține consens privind politici care ar urma să fie adoptate sau acțiunile care ar urma să fie întreprinse în paralel sau consultări menite să permită țărilor membre să agreeze decizii colective sau acțiuni comune.

Procesul de consultare este unul continuu. De când reprezentanțele statelor membre se află în același cartier general de la Bruxelles, consultarea între aliați poate avea loc la solicitarea oricăruia dintre ei sau la inițiativa Secretarului General al NATO, într-o manieră foarte rapidă. Mecanismul de consultare funcționează în așa fel încât asigură un dialog permanent și oportunități multiple de discuții și explicații legate de preocupările manifestate.

În unele cazuri, statele membre ajung la consens din toate punctele de vedere iar luarea deciziilor nu pune probleme. Alteori, există o opinie majoritară, dar una sau mai multe țări au opinii diferite, caz în care sunt întreprinse eforturi pentru a micșora diferența și, dacă este necesar, pentru a se ajunge la compromis. Este posibil, bineînțeles, ca divergențele să nu poată fi reconciliate. În acest caz, statele membre, în mod individual, sunt libere să urmeze un curs preferat de acțiune. Nici un stat membru nu este forțat să adopte un mod de acțiune sau să ia decizii împotriva voinței sale. În general, totuși, spiritul compromisului și convergența intereselor și obiectivelor asigură că, în ciuda diferențelor de opinie, un numitor comun poate fi, de obicei, identificat. Odată adoptate, deciziile Alianței reprezintă voința comună a tuturor statelor implicate.

Structura civilă a NATO

Cel mai important for decizional este Consiliul Nord-Atlantic. Este singura structură stabilită de Tratatul Nord-Atlantic ca fiind responsabilă pentru toate deciziile NATO. Consiliul este, în primul rând, un forum politic care reunește reprezentanții tuturor statelor membre pentru a discuta aspecte

politice sau chestiuni operaționale. Se poate reuni la diferite nivele, de obicei cel puțin o dată pe săptămână, la nivel de ambasadori ai fiecărui stat, cel puțin de 2 ori pe an, la nivel de miniștri de externe sau ai apărării, și ocazional la nivel de șefi de stat sau de guvern. La orice nivel s-ar întâlni, deciziile sale au aceeași autoritate și reflectă opiniile fiecărui guvern. În general, se reunește pentru a discuta probleme de interes comun sau care necesită decizii adoptate în comun, dar nu există restricții asupra subiectelor pe care Consiliul le poate discuta.

Comitetul de Planificare a Apărării tratează majoritatea problemelor de apărare și a subiectelor privind planificarea comună a apărării. Transmite orientări generale autorităților militare ale NATO și are aceeași autoritate ca și Consiliul în probleme de competența sa. Ca și Consiliul, se întâlnește în mod obișnuit la nivel de ambasadori, dar cel puțin de două ori pe an se întâlnește la nivel de miniștri ai apărării. Miniștrii apărării se întâlnesc, de asemenea, periodic în Grupul de Planificare Nucleară, care monitorizează politica nucleară a Alianței și discută o gamă largă de problematice referitoare la politici specifice legate de forțele nucleare, precum și chestiuni mai generale, cum ar fi controlul și proliferarea armelor nucleare. Franța, care nu este parte a structurii militare integrate a NATO, nu participă nici la Comitetul de Planificare a Apărării, nici la Grupul de Planificare Nucleară.

Un număr mare de comitete, care discută aspecte referitoare la politici specifice și fac recomandări în vederea adoptării deciziilor finale, raportează Consiliului și Comitetului de Planificare a Apărării. Fiecare stat membru este reprezentat în fiecare dintre aceste comitete. Un exemplu este Comitetul Politic, care se reunește periodic, la diferite nivele înalte de reprezentare, pentru a face recomandări Consiliului cu privire la problematice de interes major pentru politica Alianței. Altul este Comitetul de Evaluare a Apărării, care monitorizează procesul de consultări care conduce la adoptarea deciziilor referitoare la nivelul forțelor militare pe care statele membre le vor pune la dispoziția structurii militare integrate a NATO pe durata următorului

ciclu de planificare. Comitetul de Infrastructură al NATO examinează propunerile privind finanțarea în comun a capacităților care urmează să fie utilizate de către forțele NATO. Comitetul Economic se axează pe evoluțiile economice care influențează direct politica de securitate. Comitetele de Buget adresează Consiliului propuneri privind gestionarea bugetelor civile și militare la care contribuie fiecare țară.

Consultările se derulează la nivelul întregului spectru al activităților Alianței. O Conferință a Directorilor Naționali în domeniul Armamentelor se reunește periodic pentru a analiza aspectele politice, economice și tehnice ale dezvoltării și înzestrării cu echipamente ale forțelor NATO. În domeniul informațiilor, un Comitet al NATO pentru diplomatie publică se concentrează pe activitățile menite să conducă la îmbunătățirea cunoștințelor și a înțelegerii NATO și a politicilor sale, atât de către NATO, cât și în statele partenere. Problemele privind activitatea științifică a Alianței și programele legate de mediului înconjurător sunt discutate în cadrul Comitetului Științific și al Comitetului privind Provocările la adresa Societății Moderne. Alte comitete și grupuri, cum ar fi Comitetul Director Politico-Militar privind Parteneriatul pentru Pace, sprijină dezvoltarea și monitorizează cooperarea cu țările partenere.

Activitățile Alianței în care sunt implicate țările partenere, cum ar fi menținerea păcii sau programele PfP, sunt discutate cu guvernele interesate. Consultările au loc în forumurile adecvate, cum ar fi Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic, Consiliul NATO-Rusia și Comisia NATO-Ucraina. În mod similar, activitățile Dialogului Mediteranean sunt discutate cu statele participante la Grupul pentru Cooperare Mediteraneană. NATO acordă importanță fundamentală activității continue a acestor structuri. Ele se dovedesc a fi mecanisme utile, în special în perioade de criză, când pot fi discutate

diferențele de opinie și se poate realiza un schimb de puncte de vedere.

Structura militară a NATO

Structura militară a NATO este monitorizată de Comitetul Militar, care este cea mai înaltă autoritate militară a Alianței, dar care rămâne sub autoritatea politică a Consiliului Nord-Atlantic. Comitetul oferă asistență militară Alianței. La nivelul lui cel mai înalt, reunește Șefii de Stat Major dar, în mod obișnuit, țările membre sunt reprezentate de Reprezentanții lor Militari.

Comitetul Militar, de asemenea, stabilește orientările pentru activitatea Comandanților Strategici ai NATO. Există doi asemenea comandanți, și anume Comandantul Suprem al Forțelor Aliate din Europa (SACEUR), al cărui sediu - Comandamentul Suprem al Forțelor Aliate din Europa (SHAPE) - se află la Mons, în Belgia, și Comandantul Suprem al Forțelor Aliate pentru Transformare (SACT), care se află la Norfolk, Virginia, în Statele Unite.

SACEUR coordonează Comandamentul Aliat pentru Operații, care comandă forțele militare pe care membrii au agreat să le pună la dispoziția NATO. De aceea, el este responsabil pentru toate operațiunile NATO, indiferent de locul unde acestea se desfășoară, și are o dublă atribuție, inclusiv ca și Comandant al Comandamentului European al SUA.

SACT are un rol funcțional. Ca șef al Comandamentului Aliat pentru Transformare, el este responsabil pentru promovarea și monitorizarea transformării continue a forțelor și capacităților Alianței. El are, de asemenea, o dublă atribuție, inclusiv ca și Comandant al Comandamentului Forțelor Reunite ale SUA.

Împărțirea responsabilităților între cele două comandamente s-a făcut, inițial, pe baza criteriului geografic, avându-l pe SACEUR în fruntea operațiunilor NATO din Europa, iar pe Comandantul Suprem al Forțelor Aliate din Atlantic (SACLANT) responsabil pentru operațiunile de peste Oceanul Atlantic.

Eficientizarea structurii militare de comandă a fost înaintată spre aprobare și aprobată la summit-ul de la Praga din noiembrie 2002. Aceasta a reflectat angajamentul NATO pentru dezvoltarea capacităților și menținerea capacității forțelor necesare pentru gestionarea crizelor, sprijinul păcii și atribuții umanitare din și dincolo de aria sa tradițională de responsabilitate. A fost complementată de crearea Forței NATO de Răspuns și de lansarea Angajamentelor de la Praga privind Capacitățile (vezi Capitolul 3).

Adunarea Parlamentară a NATO

Alianța este o organizație interguvernamentală, fiecare guvern membru fiind responsabil în fața propriului său parlament. De aceea, sprijinul acordat reprezentanților parlamentari aleși în mod democratic este important pentru scopurile Alianței. Adunarea Parlamentară a NATO este forumul inter-parlamentar al țărilor membre NATO, reunind legislatorii europeni și nord-americani pentru a discuta aspecte de interes și preocupare comune.

Adunarea este complet independentă de NATO, dar constituie o legătură între parlamentele naționale și Alianță, care încurajează guvernele să ia în considerare preocupările Alianței atunci când își armonizează legislația internă. Aceasta acționează, de asemenea, ca un factor de control al faptului că deciziile interguvernamentale aprobate de NATO sunt, în cele din urmă, dependente de acceptarea politică în cadrul proceselor democratice naționale. Adunarea Parlamentară a NATO are, de asemenea, contacte importante cu parlamentele din țările partenere, care trimit reprezentanți să participe la discuțiile și dezbaterile sale.

deciziei în cadrul Alianței. El este președintele Consiliului Nord-Atlantic și al altor comitete de nivel înalt și are o influență considerabilă în procesul de adoptare a deciziilor. El poate propune subiecte de discuție și poate face uz de poziția sa de președinte independent și imparțial pentru a îndrepta discuțiile spre consens, în interesele Alianței ca întreg. Cu toate acestea, Secretarul General nu are puterea de a adopta singur decizii referitoare la politicile Alianței și poate acționa în numele NATO doar cu acordul guvernelor membre.

Rolul Secretarului General al NATO

Secretarul General al NATO promovează și coordonează procesul de consultări și adoptare a

El este, de asemenea, principalul purtător de cuvânt al Alianței și este șeful Secretariatului Internațional, care sprijină activitatea statelor membre la nivelul diferitelor comitete.

Cine finanțează NATO?

Contribuțiile la bugetele NATO sunt calculate pe baza formulei agreeate privind împărțirea costurilor și reprezintă doar o mică proporție din bugetele de apărare ale țărilor membre NATO.

Bugetele finanțate în comun sunt gestionate de bugetele separate civile și militare, precum și de un program de investiții în domeniul securității.

- Bugetul Civil acoperă costurile de funcționare ale Secretariatului Internațional de la sediul NATO, programele și activitățile din domeniul civil, construirea, funcționarea și costurile de întreținere a facilităților cum ar fi serviciile de conferință pentru întâlniri ale comitetelor și grupurilor de lucru.
- Bugetul Militar acoperă costurile de funcționare și întreținere a structurii militare integrate, inclusiv ale Comitetului Militar, Statului Major Militar Internațional și agențiilor acestora, celor două Comandamente Strategice, sistemelor aferente de comandă, control și informații,

agențiilor de cercetare, dezvoltare, înregistrare și logistică și Forței Aeriene de Avertizare Timpurie a NATO.

- Programul de Investiții în domeniul Securității finanțează instalațiile și facilitățile necesare NATO, în plus față de cele construite în scopurile securității naționale de către statele membre, de exemplu sistemele de comunicații și informații, radare, cartiere generale militare, aeroporturi, conducte de combustibil, depozite, porturi și anexe navigaționale.

Aceste bugete sunt monitorizate de Comitetele de Buget Civil și Militar și de un Comitet de Infrastructură, care este responsabil pentru finanțarea în comun a capacităților care sprijină forțele NATO. O Comisie Superioară de Resurse monitorizează politica referitoare la fondurile militare comune. Fiecare stat membru este reprezentat în aceste structuri. Toate bugetele NATO sunt, de asemenea, subiect al controalelor externe.

Astăzi, NATO este o instituție foarte diferită față de cea creată în 1949. Atât ea, cât și lumea întreagă s-au dezvoltat în direcții pe care fondatorii Alianței cu greu și le-ar fi putut imagina. NATO este o instituție diferită de cea care a apărut Europa Occidentală timp de patru decenii în timpul războiului rece sau chiar față de cea care a urmărit Europa în tranziție după războiul rece, în anii '90. În câțiva ani de acum încolo, nu este nici o îndoială că se va transforma din nou, pe măsură ce își dezvoltă modalități de reacție coordonată la provocările la adresa securității pe care le întâmpină statele membre la începutul secolului 21. Într-adevăr, pe măsura schimbării mediului strategic, NATO va trebui să evolueze din ce în ce mai rapid pentru a aborda noile amenințări la adresa statelor sale membre. Cu toate acestea, doctrinele de bază ale cooperării în Alianță, și anume valorile și interesele comune, rămân fidele principiilor din tratatul de bază.

În urma atacurilor din septembrie 2001 împotriva Statelor Unite și a invocării pentru prima dată în istoria sa a Articolului 5, NATO s-a implicat într-un proces de re-analizare fundamentală a modului în care operează pentru a aborda amenințările generate de terorism. Chiar înainte de atacurile teroriste, Alianța s-a angajat într-un program intens de activități, desfășurând trei operațiuni de gestionare a crizelor în fosta Iugoslavie, pregătindu-se să întâmpine noi membri și să aprofundeze parteneriatele cu țările și organizațiile atât din spațiul euro-atlantic, cât și

din restul lumii. Astăzi, întrucât sarcina de asigurare a securității devine din ce în ce mai complexă, NATO s-a implicat în prea multe domenii pentru ca activitățile sale să fie reduse la un singur slogan sau la un singur semnal sonor.

NATO mâine

Întrucât Alianța continuă să se extindă, NATO va trebui să acomodeze interesele unui număr crescut de țări, astfel încât acestea să acționeze la unison. În același timp, zona de stabilitate din Europa va crește și, odată cu ea, perspectivele prosperității economice se vor îmbunătăți. În fapt, pe măsură ce Alianța va consolida relațiile cu Rusia, Ucraina și alte state europene, Europa va lăsa în urmă trecutul său divizat și va deveni un continent din ce în ce mai stabil. Aceste tendințe pozitive vor fi cu atenție cultivate.

În timp ce natura amenințărilor cu care se confruntă statele membre și modul în care NATO se organizează pentru a le aborda se modifică, rolul Alianței rămâne același. NATO asigură cadrul transatlantic politico-militar pentru gestionarea provocărilor la adresa securității. Alianța contribuie la legătura dintre Europa și America de Nord și echilibrează o multitudine de interese naționale. Mai mult, pe măsură ce NATO evoluează de la un scut de apărare colectivă la un administrator al securității în sensul cel mai larg, ea a ajuns să reprezinte o comunitate de valori, cum ar fi democrația și drepturile omului, precum și o comunitate de interese.

NATO / OTAN

Public Diplomacy Division / Division Diplomatie publique

1110 Brussels / Bruxelles

Belgium / Belgique

Web site : www.nato.int

Site Web : www.otan.nato.int

E-mail / Courriel : natodoc@hq.nato.int